

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för
pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Examensarbete i
Pedagogik C, 15hp

Rapport VT19

Att vara nyanländ i den svenska skolan

En narrativ analys om elevers konstruerande av
identiteter på språkintröduktion

Författare:

Sebastian Larsen & Louise Linman

Handledare: Leo Berglund

Examinator: Andreas Rydberg

Förord

Vi vill tacka vår handledare Leo Berglund för hans vägledning och hjälp under uppsatsarbetet. Ett stort tack riktas även till de inspirerande intervjupersoner som varit en viktig grund för denna uppsats. Slutligen har lärarna på skolan, som ställt upp och hjälpt oss komma i kontakt med eleverna, vår varmaste tacksamhet.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att utveckla kunskap om integrationsproblematiken för nyanlända ungdomar på språkintröduktion i Sverige. Kvalitativa intervjuer med en narrativ utgångspunkt användes som metod för datainsamling, där fem stycken nyanlända elever på språkintröduktion intervjuades. Det centrala teoretiska begreppet vilken tillämpades som analysverktyg i denna studie, har av oss tolkats utifrån Riessman, Johansson och Ricoeurs teorier om narrativ identitet. Studien utgick ifrån frågeställningar om hur eleverna framställer språkintröduktion, språk och gemenskap, samt hur deras identiteter framträder i deras narrativ. Följande frågeställningar låg därmed till grund för uppsatsen: *hur framställs elevernas relation till språkintröduktion i deras berättelser, hur framträder elevernas identiteter i berättelserna, samt vilken funktion har språk och gemenskap i elevernas berättelser?* Det övergripande narrativet präglades av elevernas förväntningar, besvikelser, ambivalens och slutligen lösningar. Resultatet visade att elevernas modersmål huvudsakligen framställdes i negativa termer, då ett användande av modersmålet framför det svenska språket hämmar språkfärdigheter i svenska och skapar svårigheter att integreras i den sociala gemenskapen i samhället. Oavsett grad av social gemenskap, framkom det i denna studie att elevernas identitet som invandrare blir bestående även efter språkintröduktion. Slutligen synliggjordes en ambivalent inställning kring hur eleverna framställer språk, skola och gemenskap, vilket illustrerade fenomenens mångsidiga inverkan på elevernas tillvaro.

Nyckelord: nyanlända elever, språkintröduktion, narrativ, identitet, integration, språk, svenska, gemenskap

Abstract

The purpose of this essay was to develop knowledge about integration problems for newly arrived adolescents in a language introduction program in Sweden. Qualitative interviews with a focus on narrative aspects was used as a method for data collection. Five newly arrived pupils at language introduction program were interviewed. The central theoretical concept, which has been used as a tool for analysing in this study, has been understood through theories surrounding narrative identity by Riessman, Johansson and Ricoeur. This study was based on questions regarding how students present language introduction program, language and community, and how their identities appear in their narratives. Therefore, the following questions made the foundation of this essay; *how is the students' relation to language introduction program presented in their narratives, hur does the students' identities appear in their narratives, and what function does language and community have in their narratives?* The overarching narrative was characterized by the students' expectations, disappointments, ambivalence, and finally, solutions. The results of this study showed that the students' mother tongue was mainly presented in negative terms. Using the mother tongue, rather than the swedish language, inhibits language skills in swedish, and thus create difficulties concerning the integration into the social community. Regardless of the level of social inclusion, this study showed that the students' identity as immigrants remain permanent even after language introduction. Finally, an ambivalent attitude was highlighted regarding how the students describe language, school and community. This illustrates the diverse effects of the phenomena on the students' situation.

Keywords: newly arrived students, language introduction program, narrative, identity, integration, language, swedish, community

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Terminologi	7
1.3 Avgränsningar	8
2 Tidigare forskning	8
2.1 Sökprocess	8
2.2 Språkets användning och funktion	9
2.3 Skola och gemenskaper	11
2.4 Vårt bidrag till forskningen	13
3 Teoretiska utgångspunkter	14
3.1 Narrativ identitet	14
3.2 Narrativets struktur	16
3.3 Tillämpning av begreppsapparat	16
4 Metod och material	17
4.1 Metodologisk ansats	17
4.2 Urval	17
4.3 Konstruktion av empiri	19
4.3.1 Intervjuer med en narrativ utgångspunkt	19
4.3.2 Utformande av intervjuguide	20
4.4 Databearbetning och analysmetod	20
4.5 Kvalitetskriterier	21
4.5.1 Frågan om verklighetens föränderlighet	22
4.5.2 Studiens tillförlitlighet	22
4.6 Metodreflektion	23
4.7 Etiska överväganden	25
4.7.1 Fyra allmänna huvudkrav	25
5 Analys	26
5.1 Hoppfullhet och motgångar i det nya landet Sverige	26
5.2 Att inte kunna nå nästa nivå i skolan	29
5.3 Besvikelsen - utanförskapet i och utanför skolan	30
5.4 Önskan om svenska kontakter	33
5.5 Elevernas föreställning om det svenska språkets betydelse	36
5.6 Modersmålets lockelse	38
5.7 "Först jag måste plugga, sen jag måste jobba"	40
5.8 Lösningen - för att bli svensk måste man lämna något bakom sig	42
5.9 Att lämna språkintrödnin innebär självständighet och sorg	44
6 Diskussion	45
6.1 Modersmålet innebär konsekvenser för gemenskap och identitet	45

6.2 Att bli påmind om sitt invandrarskap	46
6.3 En förekommande ambivalens bland eleverna	48
Källförteckning	51
Bilaga 1 - Intervjuguide	54
Bilaga 2 - Informationsbrev	56

1 Inledning

Sverige har tagit emot asylsökande och invandrare sedan 1930-talet, med en kraftig ökning under 2000-talet. Att vara asylsökande innebär att individen inte är folkbokförd i landet samt saknar uppehållstillstånd, och det är inte förrän den asylsökande fått dessa som man räknas som invandrare. År 2015 sökte 160 000 personer asyl i Sverige och det rekordhöga antalet innebar även en ökad invandring efterföljande år (Statistiska centralbyrån, 2019a; Statistiska centralbyrån, 2019b). Den ökade invandringen innebar i sin tur ett större ansvar och nya utmaningar för samhälle och kommun, och då inte minst för skolväsendet som fick ta emot de nyanlända eleverna som kommit till Sverige (Skolinspektionen, 2017).

Introduktionsprogrammet *språkin introduktion* på gymnasiet är en del av skolväsendet som vänder sig specifikt till nyanlända ungdomar för att underlätta deras kunskapsutveckling och integration i det svenska samhället. Språkin introduktion syftar till att ge nyanlända elever en utbildning där tyngden ligger i det svenska språket. Programmet innehåller därför undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, och ska utöver det utformas efter den enskilda individen vilket möjliggör för eleven att gå vidare inom gymnasiet eller annan utbildning. Ett sätt att individanpassa programmet är genom de ämnen och kurser som eleven läser, vilka ska vara relevanta för elevens fortsatta utbildning och kan exempelvis innehålla praktik (Skolverket, 2018). Ytterligare stöd och individanpassning kan ske genom att eleven erbjuds undervisning och studiehandledning på modersmål (Skolverket, 2017). Vidare framkommer enligt Skollagen (SFS 2010:800) att utbildningen ska förmedla kunskap, utveckling och demokratiska värderingar till varje elev utifrån individens specifika behov. Detta innebär att språkin introduktionens roll är att dels introducera individer till det svenska språket och dels till den kulturella gemenskapen i samhället. Det är således inte enbart den organiserade skolverksamheten som blir viktig för eleverna, utan även skolans sätt att främja sociala nätverk, integration och socialisering. Språkin introduktion blir därmed en unik och essentiell arena för de nyanlända ungdomarna.

I den rådande samhällsdebatten framkommer däremot problem med integration i skolan. Dagens utbildningssystem kämpar med att bland annat lösa skolsegregation, bristande

likvärdighet, exkludering och lärarbrist. Ungdomar som inte får möjlighet att gå i skolan, eller som inte lyckas med sin skolgång, riskerar vidare att marginaliseras i samhället. Detta innebär att utbildning är avgörande för den nyanlända individen, men även för samhället i stort. Trots att det inte enbart är skolans uppgift att lösa integrationsutmaningarna, så fyller utbildningssystemet en viktig roll i frågan (BRIS, 2018).

Tidigare forskning har ofta fokuserat på mottagandet av nyanlända elever, och utbildningssociologen Hassan Sharif (2017) redogör för att ytterligare forskning kring språkintröduktion är angelägen eftersom undervisningsformen på programmet skiljer sig från övrig utbildning för unga i Sverige. Han menar vidare att för lite forskning och kunskap finns avseende ämnet utifrån ett elevperspektiv. Föreliggande studie ämnar att bidra med ytterligare kunskap om nyanlända elevers sätt att skapa mening angående deras skolgång och integration i Sverige. Genom elevernas perspektiv kan värdefull kunskap urskiljas i syfte att skapa en vidare förståelse för vad det innebär att vara elev på språkintröduktion, samt möjliggöra för identifiering av nya aspekter av ett komplext fenomen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att utveckla kunskap om integrationsproblematiken för nyanlända ungdomar på språkintröduktion i Sverige. Följande frågeställningar ligger till grund för att konkretisera och besvara ovanstående syfte:

- *Hur framställs elevernas relation till språkintröduktion i deras berättelser?*
- *Hur framträder elevernas identiteter i berättelserna?*
- *Vilken funktion har språk och gemenskap i elevernas berättelser?*

1.2 Terminologi

Begreppet *nyanländ* har i skrivandets stund ingen enhetlig definition, utan beskrivs på olika sätt mellan aktörer. Denna uppsats kommer ta utgångspunkt i skollagens definition av begreppet, vilken redogör för att en nyanländ är en person som har varit bosatt utomlands, men som nu är bosatt i landet och som påbörjar sin utbildning här senare än höstterminens

start under det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev anses inte längre vara nyanländ efter fyra års skolgång i landet (SFS 2010:800).

Vidare förstås begreppet *integration* i denna studie som den process, samt det resultat av processen, som nyanlända genomgår för att ingå i den sociala gemenskapen i samhället (Integration, 2019).

1.3 Avgränsningar

Denna uppsats avgränsas till att enbart studera elever på språkintröduktion på ett svenskt gymnasium, då majoriteten av eleverna där har uppnått en myndig ålder. Då uppsatsen ämnar undersöka elevernas subjektiva uppfattningar om skolan har ytterligare avgränsningar gjorts genom att inte intervjua lärare eller övrig personal på skolan. Detta eftersom det är specifikt elevernas berättelser som är det centrala i uppsatsen.

2 Tidigare forskning

Då denna studie ämnar redogöra för nyanlända elevers subjektiva upplevelser av den svenska skolan har sökandet efter tidigare forskning inom området anpassats därefter. På grund av kontextuella faktorer gjordes en avgränsning till forskning som berör enbart den västerländska skolan, samt kan kopplas till samtliga frågeställningar i denna studie. Den relevanta forskningen kan kategoriseras i två övergripande teman: *språkets användning och funktion*, samt *skola och gemenskaper*.

2.1 Sökprocess

Under sökprocessen användes Uppsala Universitetsbibliotekets databas, ERIC, Libris, SwePub och Source Education Complete. Sökorden anpassades efter denna studies forskningsfrågor och var *språkintröduktion, nyanlända elever, Sverige, narrativ, newly arrived students, Sweden, school, education, narrative, asylum*. Avhandlingar och forskningsartiklar har även hittats genom tidigare vetenskapliga texters referenslistor.

2.2 Språkets användning och funktion

Tidigare forskning visar att språket spelar en viktig roll för nyanlända elever. Vikten av språkliga färdigheter för kunskapsutveckling i skolan betonas av vetenskapliga skrifter om nyanlända elever, vilka söker anpassa sig till en ny och främmande kontext. Ett bidrag inom detta forskningsområde är Evans och Lius (2018) undersökning av nyanlända barn i England, då med ett fokus på deras upplevelser av skolan. Betydelsen av språkliga färdigheter framkommer i denna studie genom kopplingar till både social integration och elevernas identiteter. Intervjupersonerna, som upplevde det engelska språket som svårt, beskrev sin tid på skolan som ångestfylld och skrämmande. För dem fanns en fruktan att övriga elever talade illa om dem på engelska, bakom deras ryggar, vilket visar på sambandet mellan språk och gemenskap i Evans och Lius studie. Denna känsla av rädsla framträder även i form av tanken på att bli mobbad som en följd av bristande språkfärdigheter, samt att vara en främling i en ny kontext.

I syfte att hjälpa nyanlända elever med språket i skolan har de tillgång till både studiehandledning på modersmålet och modersmålsundervisning, där det förstnämnda skapar ett fokus på ämnets innehåll, eftersom språket då inte längre utgör en barriär för elevernas lärande (Bunar, 2010). I dessa fall, särskilt under modersmålsundervisningen, får tidigare kunskaper och språkliga färdigheter ett symboliskt värde för eleverna, beskriver Sharif (2017) i en studie om introduktionsprogram på två svenska gymnasieskolor. I hans undersökning framkommer det att modersmålets symboliska värde däremot saknades i andra delar av de undersökta skolorna, då i jämförelse med det svenska språkets värde. Intervjupersonerna menade istället att modersmålet används utanför skolan i gemenskaper som grundar sig i etniciteter.

Modersmålet fyller en funktion som kan relateras till identitetsstärkande och gemenskap. Det får ett värde för eleven genom att hen kan delta i gemenskaper vilka delar samma modersmål, samt att etnisk identitet kan upprätthållas. Vad gäller relationen mellan just språk och identitet framkom det i Bomström Ahos (2018) undersökning att deltagande elever betonade

viljan och kravet på att lära sig svenska. Detta utgjorde då ett mönster vilket tydliggjordes i intervjuerna om elevernas subjektiva upplevelser av språkintröduktion. Betydelsen av språkliga färdigheter i svenska kunde därmed kopplas till hur eleven existerade på skolan genom dennes möjlighet till kunskapsutveckling genom god språkkännedom. Bomström Aho visade därmed att elevens kunskaper i svenska påverkade både den sociala tillvaron och hur hen upplevde skolan. Det framkommer i både Sharifs (2017) och Bomström Aho's undersökningar att det finns en relation mellan språkliga färdigheter och tillhörighet, då intervjupersonerna menade att det svenska språket kunde hjälpa dem att komma in i sociala nätverk, samt få en färdig utbildning.

Elevernas färdigheter i det svenska språket utvecklas parallellt med modersmålet genom studiehandledning, samt med deras identiteter (Bunar, 2010). Gällande konstrueringen av identiteten visar Bunar att en elevs aktiva flerspråkighet, exempelvis användandet av svenska och arabiska, möjliggör en gränsöverskridande identitet, vilken minskar risken för ett dubbelt utanförskap. Runfors (2003) beskrev detta som dubbla identiteter, där intervjupersoner i hennes undersökning kritiserade logiken i att nyanlända elever endast ska lära sig det svenska språket i skolan. Detta utgör endast en halv sanning, menade en deltagare, alltså att elevernas tvåspråkighet inte prioriteras lika högt som inläringen av endast det svenska språket. Därmed betonades vikten av dubbla identiteter i Runfors undersökning, vilket intervjupersonerna menade kan minska risken för ökad distans mellan grupper av olika ursprung.

I en studie av Otterup (2005) menade de nyanlända eleverna att det finns en koppling mellan deras modersmål och känslan av utanförskap. Det framträder ett ambivalent förhållningssätt till modersmålet, då de samtidigt kände sig stolta över sin flerspråkighet - sin flerkulturella identitet. I Otterups studie framkommer det att främst skolan var ansvarig för elevernas flerspråkighet, då genom möjligheten till modersmålsundervisning. Denna flerspråkighet påverkade elevernas mål inför framtiden, då de upplevde att möjligheterna ökade. Vidare innebar flerspråkigheten att eleverna kunde konstruera och omkonstruera sina identiteter.

2.3 Skola och gemenskaper

Tidigare forskning avseende nyanlända elever, skolan och utbildning förmedlar en tudelad bild, där möjligheter och glädje står i kontrast till begränsningar och frustration. Denna bild tydliggör Hagström (2018) genom att redogöra för hur nyanlända elever på språkintröduktion beskrev skolan som en stödjande och social institution, men som samtidigt hindrade dem från att ta sig vidare i utbildningssystemet och livet. Eleverna förklarade att skolan innebar den tid då de fick tillgång till ett socialt nätverk och möjlighet att lära känna nya vänner, vilket upplevts som svårt innan skolstarten på grund av språkbarriärer. Genom språkintröduktion får eleverna möjlighet att interagera med andra unga som talar samma modersmål samt är i liknande livssituationer, vilket eleverna uppfattade som bidragande till en gemenskapskänsla och hemmastaddhet. Utöver andra elever fyllde även lärarna i skolan en viktig stödjande och social funktion för många nyanlända. Lärarna intog ibland rollen som omsorgsperson samt underlättade socialiseringsprocessen in i samhället, vilket blev betydelsefullt för eleven i pedagogiska och sociala termer. Ytterligare positiva effekter av ökad elev- och lärarkontakt var den trygghet som uppstod genom gemenskap och tillhörighet (Sharif, 2017). Hagström (2018) menar även att språkintröduktion i sig kan medföra en trygghetskänsla för de elever som tidigare gått i skolan i hemlandet, eftersom skolan kan upplevas som något bekant i ett annars nytt och främmande land. Genom skolgången kan eleverna dessutom uppfylla sina drömmar och mål, då de ges möjlighet att slutföra sina redan inledda studier från hemlandet, eller får chans att påbörja en utbildning från grunden. Många nyanlända elever beskrev därför skola och utbildning som positivt både för framtiden, samt för stabilitet och tillhörighet i nuet.

Att integreras i ett nytt skolsystem innebär att eleverna måste anpassa sig efter de krav, innehåll och förutsättningar som finns för att ta sig vidare till de nationella programmen i gymnasiet. I ett flertal studier framkommer att nyanlända elever kan känna sig tvingade till att skaffa en utbildning för att lyckas i framtiden. Studierna visade även att intröduktionsprogram kan upplevas som ett mellanläge eller väntrum, avskilt från "riktiga" skolan. Vidare upplevs skolundervisningen och ämnena som understimulerande av flera elever, vilka både önskar och är motiverade till att läsa fler ämnen än de som finns

tillgängliga (Svensson & Eastmond, 2013; Hagström, 2018). Det framkommer även frustration över att elevernas tidigare examensbevis, betyg och erfarenheter inte kan tillgodogöras i det svenska skolsystemet, vilket gav känslan av att inte komma vidare utan snarare ta ett steg tillbaka. Samtidigt var oro och tidspress närvarande för vissa elever på språkintröduktion, detta eftersom eleverna måste ha tillräckliga betyg för att ta sig vidare till de nationella programmen i gymnasiet innan de fyllt 20 år (Hagström 2018).

Forskning belyser vidare en komplex situation avseende inkludering och exkludering i skolan. Hilt Torbjørnsen (2017) presenterar i sin studie hur introduktionsklasser och utbildningskrav upprättar barriärer för nyanlända studenters framtida utbildning, vilket leder till en exkluderande effekt. Studien visar även att elevens placering inom skolans hierarki påverkar graden av inkludering och exkludering, där en lägre position leder till sämre möjligheter till inkludering. Problematiken uppstår, visar studien, när exkludering sker på flera av dessa nivåer samtidigt - både genom utbildningen samt genom skolans hierarki - vilket kan leda till framtida svårigheter att positionera sig inom högre utbildningar. Eftersom utbildning sedan möjliggör för inkludering i andra delar av samhället, såsom arbetsmarknaden, riskerar de lägst positionerade eleverna att exkluderas från samhället.

Liknande kunskap bidrar Terhart och von Dewitz (2018) med avseende hur skolan både gynnar nyanlända elevers inkludering men även orsakar exkludering - på såväl en strukturell nivå som på klassrumsnivå. Även fast målet med introduktionsklass är att integrera de nyanlända eleverna till de nationella programmen, blir dess konsekvenser annorlunda. Att separera de nyanlända från övriga elever på skolan innebär en direkt segregering och exkludering. Genom att ha en blandad multi-heterogen elevgrupp bidrar man istället till de nyanländas gemenskap och inkludering i skolan. Oavsett skolans strukturella uppbyggnad spelar även lärarna en viktig del i inkluderingssituationen, via sitt ställningstagande och utförande i klassrummet. Genom att erbjuda tillfällen där eleverna möts, exempelvis genom gemensamma uppgifter, har det visat sig att läraren påverkar integrationen i skolan.

De relationer som etableras på språkintröduktion mellan eleverna och deras lärare framställs som viktiga för elevernas konstruerande av identiteter. I en studie av Cederberg (2006) som fokuserar på utländska kvinnors första tid i den svenska skolan, framkommer det att den

första tiden upplevdes som förvirrande och främmande. Intervjupersonerna hade en förförståelse om lärare och hur en elev bör bete sig, vilket skilde sig åt från hur det faktiskt var i den svenska skolan. Detta innebar att känslan av att vara en främling hämmade deras förmåga att söka kontakt med lärare och klasskamrater. De gemenskaper som existerade etablerades genom delat modersmål, vilket innebar att det skapades kollektiva identiteter grundade i etnicitet. Intervjupersonerna i Cederbergs studie beskriver hur ett tänkande kring *vi* och *dem* skapades - inte bara mellan nyanlända och svenskar - utan även mellan invandrare. Detta sätt att etablera gemenskaper efter språktillhörighet visar sig även i Skowronskis (2013) studie om nyanlända elever i Malmö. Här menade intervjupersonerna att elever delade upp sig i grupper i skolan och sökte sig till klasskamrater som pratade samma modersmål. Detta innebar att de som inte delade samma modersmål upplevde en känsla av utanförskap som en följd av språklig exkludering. Många av de intervjupersoner som hade upplevt ensamhet på sina skolor berättade för Skowronski att lärarna hjälpte till att etablera gemenskaper genom exempelvis skolaktiviteter och framställde dem som viktiga relationer för nyanlända elever.

2.4 Vårt bidrag till forskningen

Under artikelsökningen framkom att tidigare forskning huvudsakligen fokuserat på det specifika *mottagandet* av nyanlända i Sverige. Den forskning som presenteras ovan, och som berör olika aspekter av skolan snarare än mottagandet, är således i behov av att utvecklas ytterligare. Denna uppsats bidrar med ett vidare perspektiv gällande nyanlända elevers meningsskapande angående den svenska skolan, där uppsatsens huvudsakliga fokus avser identitetsformering och integration. Det som skiljer denna uppsats från majoriteten av övrig tidigare forskning är även den narrativa aspekten, där elevernas berättelser tolkas för att förstå vilken mening dem lägger i olika fenomen i skolan, samt vad det innebär att vara en nyanländ elev på språkinträdning och att integreras i det svenska samhället.

3 Teoretiska utgångspunkter

Det teoretiska perspektivet som antagits i denna uppsats är *narrativ identitet*, ett begrepp som presenteras och tolkas på olika sätt av olika forskare. Nedan presenteras denna uppsats tolkning av begreppet, utifrån texter av Riessman, Johansson och Ricoeur.

3.1 Narrativ identitet

Det narrativa forskningsfältet har genom åren fått en allt större betydelse. Inom humaniora och samhällsvetenskap har uppfattningen av att den sociala verkligheten är konstruerad av diskurser vuxit fram. Man ser inte längre språket som något som enbart återspeglar en redan existerande verklighet, utan snarare antas språket vara det som skapar den sociala verkligheten (Johansson, 2005). Genom ett narrativ, en berättelse, möjliggörs en analys där fokus inte enbart riktas mot *innehållet* i det som berättas. Istället synliggörs *hur* individen väljer att berätta om sitt liv, eller en aspekt av livet. När individen konstruerar och återskapar tidigare händelser genom berättandet uttrycker detta en identitet. Det sätt berättandet återges på - alltså vad individen väljer att betona eller utelämna, eller huruvida de väljer att framställa sig själva som offer eller inte - påverkas av hur de uppfattar livet och sig själva. Genom narrativ kan man därför säga något om hur individen lär känna, skapar förståelse och tolkar den sociala världen, och därmed hur berättelserna skapar individens identitet (Riessman, 1993). Vidare måste man som forskare beakta ett antal förhållanden för att skapa förståelse kring en persons identitet. Johansson (2005) redogör för vikten av att tolka och förstå en händelse i relation till övriga händelser. Utöver detta krävs även att händelsen förstås utifrån en tids- och rumsaspekt. Detta innebär att en berättelse enbart kan förstås när man ser den i ljuset av ett större sammanhang - en helhet - där bland annat sociala nätverk, mönster och relationer påverkar.

Den franske filosofen Paul Ricoeur (1981) redogör för komplexiteten i de narrativa berättelserna, och beskriver att ett narrativ består av två dimensioner: den kronologiska dimensionen och den icke-kronologiska dimensionen. Den kronologiska dimensionen av ett narrativ innefattar händelser som följer varandra i en specifik tidsordning, och är en viktig del

av en berättelse då de påverkar hur historien utvecklas. Men att analysera ett narrativ innebär inte enbart ett ihopsättande och tolkande av ett kronologiskt händelseförlopp. Den narrativa analysen förutsätter även att forskarna konstruerar en meningsfull totalitet av spridda händelser. Att tolka det narrativa innefattar därmed dels att följa en persons berättelse, men även att sammanställa och tolka icke-kronologiska händelser till en större meningsfull helhet.

Vidare beskriver Ricoeur (1988) att en människas identitet inte fastställs enbart genom att namnge individen. Att fråga sig "vem är detta?" är därför inte tillräckligt för att säga något om dennes identitet. Istället skapas identiteten först när historien bakom individen tydliggörs, då det är genom individens handlingar och berättelse man kan säga något om vem personen är. Utifrån detta synsätt talar därför Ricoeur om en narrativ identitet. Vidare delar han upp en människas identitet i två delar, vilka han benämner som *idem* - den oföränderliga identiteten, och *ipse* - den rörliga identiteten. Den narrativa identiteten ställer *idem* och *ipse* i en dialektisk relation. Detta innebär att en person kan ha en mer oföränderlig identitet som är stabil över tid, men identiteten kan även vara rörlig och därmed tillfällig.

Den narrativa identitetens rörlighet, eller föränderlighet, påverkas av något som Riessman (2008) benämner som *vändpunkter* i en individs liv. En vändpunkt är en händelse eller tidpunkt i narrativet då berättaren återspeglar en radikal förändring i det förväntade livsloppet. Vändpunkten förändrar betydelsen av berättarens tidigare upplevda erfarenheter, vilket i sin tur även förändrar individens identitet.

Sammanfattningsvis kan begreppet narrativ identitet förstås som ett resultat av en individs reflekterande över sig själv, och som upptäcks och formas genom personens berättande. Narrativitet kan dels uppfattas som en handling där berättaren konstruerar tidigare händelser, men även som en handling där berättaren upptäcker vad som faktiskt hänt. Detta menar Ricoeur (1988) är en mer eller mindre medveten process, där individen är selektiv i sitt berättande, vilket innebär att personen i viss mån själv väljer vad som ska skildras och vad som ska utelämnas. Processen att berätta, konstruera och upptäcka händelser sker parallellt med tolkningen av ens identitet, både utifrån ens egna samt andras ögon. Individen har därför möjlighet att framställa sig själv på olika sätt, beroende på situation och önskvärdhet. Denna valmöjlighet innebär att människan kan skapa påhittade variationer av sig själv och vilka vi

skulle vilja vara. Den narrativa identiteten kan därmed antas bestå av både verkliga och imaginära aspekter, vilket i sin tur betyder att individen alltid kan välja att framställa sig själv och upplevda händelser på olika sätt. Att påstå att narrativ identitet enbart är något stabilt blir således problematiskt, då identiteten formas av språket och kommunikation med andra individer genom ständigt föränderliga rekonstruktioner av livshändelser.

3.2 Narrativets struktur

Johansson (2005) redogör för att varje berättelse följer ett mönster av tre delar, i form av en början, mitt och ett slut. Berättelserna utgörs vidare av händelser, vilka aldrig sker av sig själva, utan genom dess aktörer. Vid konflikter i berättelser tydliggörs två typer av aktörer: protagonisten, som syftar till huvudkaraktären i berättelsen, samt antagonisten som motarbetar den förra. Konflikter innebär för aktörerna en kamp, och kan vara av inre eller yttre karaktär. Detta innebär att konflikten kan utspelas inom aktören själv, eller i den sociala omvärlden.

3.3 Tillämpning av begreppsapparat

Under forskningsprocessen i denna uppsats kommer teorin om narrativ identitet tas i beaktning genom hur vi tolkar de nyanlända elevernas berättelser. Vi förstår ovanstående genomgång av narrativ identitet som att det är genom språket och berättandet som människan skapar och uttrycker sin identitet och sin sociala verklighet, och att dessa alltid påverkas av individens kulturella och sociala kontext i nutid såväl som dåtid. För att förstå de nyanländas berättelser kommer fokus ligga på att tolka berättelsens delar i förhållande till helheten. *Hur* de nyanlända eleverna väljer att berätta om olika aspekter av språkintrödn kommer att analyseras i syfte att utveckla förståelse för hur de ger mening åt språkintrödn och konstruerar en identitet i relation till sociala gemenskaper.

4 Metod och material

Denna del avser redogöra för studiens tillvägagångssätt vad gäller dess genomförande, deltagare och insamling av material. I avsnittet motiveras studiens narrativa karaktär med grund i syfte och valda frågeställningar, samt vilken inverkan denna har på analysdelen. Vidare förs ett resonemang kring valda kvalitativa strategier för att uppfylla relevanta kvalitetskriterier, samt hur vi väljer att förhålla oss till etiska principer.

4.1 Metodologisk ansats

Då syftet med denna studie grundar sig i ett komplext fenomen som meningsskapande valdes kvalitativa intervjuer som metod. Problem med integration i skolan kan inte förstås om man inte tar hänsyn till elevernas identitetsformering, vilket i sin tur är ett komplext fenomen som inte är kvantifierbart eller direkt observerbart. Identitetsformering är en process som inte kan rapporteras av en svarsperson i ett formulär; fenomenet visar sig istället i hur agenten framställer sig själv i naturligt tal. För att undersöka identitetsformering och subjektiva uppfattningar valde vi därmed intervju som metod, med möjlighet till att analysera det naturliga talet, vilket kan sägas är en mer autentisk form av empirisk material (Alvesson & Skoldberg, 2017). Hur intervjupersonerna upplever sin omvärld betonas ytterligare i frågeställningarna, vilket tydliggör studiens fokus på deras respektive berättelser - hur de väljer att framställa sig själva. Detta innebar att en narrativ filosofi var lämplig vid utformningen av intervjuguiden, där frågorna syftar till att främja ett kontinuerligt berättande genom öppna frågor. Denna narrativa struktur tillåter även intervjupersonerna att anpassa intervjuens flöde och innehåll efter sina egna språkliga färdigheter, vilket vi uppfattar som lämpligt för nyanlända elever på språkintroduktion.

4.2 Urval

Eleverna Meysam, Adrian, Silas, Elvin och Reza går programmet språkintroduktion på Fluxgymnasiet. Gemensamt för dessa elever är att de har svenska som andraspråk. Fyra elever befinner sig på steg fyra och en på steg tre, vilket innebär att utöver undervisningen av

svenska som andraspråk finns även ett fokus på att få godkänt i ett antal grundskoleämnen. Antalet ämnen på steg fyra skiljer sig åt beroende på elevens inriktning för en senare gymnasial utbildning.

Under studiens inledande process kontaktades skolpersonal på två olika gymnasieskolor i Sverige med språkintröduktion som ett tillgängligt program. Kontakten skedde via e-post i form av en inbjudan till att delta i detta examensarbete, vilket förmedlades i form av ett informationsbrev. Av dessa tackade två lärare ja, vilka var verksamma inom samma skola, medan den tredje tillfrågade läraren tackade nej och tillhörde ett annat gymnasium. Genom kontinuerlig kontakt med en av lärarna som önskade delta i studien bestämdes datum för framtida intervjuer i skolans egna lokaler, samt vilka möjligheter som fanns gällande auditiv inspelning. Läraren tillfrågade sina elever på språkintröduktion om vilka som önskade delta som intervjupersoner i denna studie, varpå hon informerade oss om fyra tillgängliga elever som ville ställa upp. Läraren fungerade därmed som en koppling mellan forskare och potentiella intervjupersoner, en så kallad gatekeeper.

Intervjutillfällena planerades sprida sig över två dagar med två intervjuer per dag och grupperum på skolan bokades inför varje tillfälle. Under andra dagen valde en intervjuperson att säga upp sitt deltagande, vilket innebar att samarbetet och kommunikationen med skolan fortsatte i syfte att hitta en potentiell ersättare som önskade vara med. Genom kontinuerlig kontakt med två av skolans lärare bokades två nya intervjupersoner in och dessa intervjuer skulle då ske ett par veckor efter att de första hade ägt rum på skolan.

Då de lärare som kontaktades medvetet valdes ut på grund av deras koppling till språkintröduktion kan detta beskrivas som ett målinriktat urval, där studiens frågor avgör vilka individer som söks upp. Det är även möjligt att argumentera för användningen av ett bekvämlighetsurval, då de skolor som kontaktades ansågs vara lättillgängliga och inte skapa problem vad gäller avstånd.

4.3 Konstruktion av empiri

I denna studie anpassades metoden efter dess narrativa art, vilket innebar att kvalitativa intervjuer med frågor som utformades i syfte att fånga intervjupersonernas berättelser var den mest lämpliga metoden. Vår inställning var att lyssna och inte söka avbryta samtliga intervjupersoner, vilket går i linje med logiken inom narrativ intervjuforskning (Dahlin-Ivanoff, 2015).

4.3.1 Intervjuer med en narrativ utgångspunkt

För att analysera elevernas berättelser insamlades datamaterial genom intervjuer som antog en narrativ utgångspunkt och således inspirerades av det narrativa tillvägagångssättet vid intervjuande. Valet av datainsamlingsmetod grundas på möjligheten att aktivt kunna skapa ett material vilken lämpar sig för narrativ forskning. Genom intervjuer är det enligt Hydén och Hydén (1997) möjligt att samla in material som består av, eller kan tolkas som, berättelser. För att lyckas med detta krävs att intervjupersonerna uppmuntras till att berätta, samt använda berättelsen till att redogöra för tidigare upplevelser och erfarenheter. Intervjufrågorna utformades därför öppet, där orden "*berätta om*" inbjuder eleverna att fritt och utan avbrott av intervjuaren redogöra för händelser, känslor och erfarenheter som de anser viktiga avseende språkintroduktion. Att fritt berätta om erfarenheter upplevdes svårt för några intervjupersoner, vilket resulterade i att deras intervjuer antog ett mer semistrukturerat upplägg med fler följdfrågor som även i vissa fall var mer ledande i syfte att få eleven att fortsätta berätta. Intervjupersonens språkliga förmåga är ytterligare en faktor som kan ha påverkat berättandet. Utöver detta var de enda fasta frågeställningarna de som syftade till att ringa in elevens bakgrund - såsom ålder, hemland eller antal år i skolan.

Intervjuerna genomfördes i ett grupprum på elevernas skola, då det är en bekant omgivning för dem och där de känner att de kan berätta om erfarenheter ostört, samt i en lugn miljö. Eftersom uppsatsens fokus inte ligger på att få svar på specifika frågor, utan snarare på hur eleverna berättar om sig själva och språkintroduktion, spelades samtliga intervjuer in auditivt för att säkerställa att inget viktigt missades, samt för att underlätta analysen.

Transkriberingarna av ljudfilerna skedde samma dag alternativt dagen efter intervjutillfället

för att behålla intervjupersonernas uttalanden aktuella i minnet. Materialet transkriberades ordagrant för att få en så korrekt överblick över materialet som möjligt. För att få en tydligare överblick över materialet lästes samtliga transkriptioner igenom ytterligare, samt sammanfattades i ett dokument.

4.3.2 Utformande av intervjuguide

Vid utformandet av intervjuguiden (se Bilaga 1) lades vikt vid att endast formulera ett fåtal öppna frågor som passar för narrativ analys av nyanländas uppfattningar om språkinträdning, lärarna, kamraterna och sig själva som elever. Bryman (2018) betonar vikten av flexibilitet, där intervjupersonen har möjlighet att själv välja riktning på intervjun utifrån vad som upplevs som viktigt för individen. Utifrån detta gavs frågorna en öppen karaktär, vilket möjliggör för intervjupersonen att redogöra för händelser, aspekter och känslor som är betydelsefulla för individen inom ramen för forskningsområdet. Förhoppningen var även att de öppna frågorna kan medföra nya teman och insikter. Vidare formulerades uppföljningsfrågor, vilket Bryman (2018) rekommenderar för att få intervjupersonen att utveckla, fördjupa och precisera sina svar.

Av etiska skäl undviker frågorna att framkalla eventuella känsliga minnen, då intervjupersonerna kommer från svåra förhållanden. Frågorna är inte heller ledande, utan öppna för subjektiva tolkningar och berättelser. Språket innehåller inga vetenskapliga formuleringar, och anpassades således efter intervjupersonen. Slutligen antogs intervjuguiden som ett stöd, snarare än en mall att följa. Intervjuerna kom därför att innehålla varierande följdfrågor och innehåll.

4.4 Databearbetning och analysmetod

Enligt Boréus (2015) innebär den narrativa analysen ett fokus på texter som *berättelser*. Varje berättelse består av viktiga roller och handlingar som inträffar i en kronologisk tidsföljd. Genom att studera berättelser synliggörs en återkommande struktur, med händelser, roller och motsättningar. Att analysera en text som om det vore en berättelse blir däremot bara

betydelsefullt om analysen kopplas till en forskningsfråga samt genomförs på ett flertal texter.

Vid genomgångarna av det insamlade intervjumaterialet låg fokus på att analysera små delar av berättelsen i relation till berättelsen som helhet, och att hela tiden växla mellan dessa. Vi satte sedan den enskilda individens berättelse i relation till de andras berättelser, för att bilda ytterligare en större helhet. Under processen ställde vi oss hela tiden frågor som vad berättelsen egentligen handlar om, vad dess budskap är, vad som utmärker huvudpersonen i berättelsen, samt vilka omständigheter som hotar, utmanar, hindrar, möjliggör och förändrar huvudpersonens roll.

Johansson (2005) poängterar att det centrala i narrativ analys är *tolkningen*. Detta innebär att forskarens tolkning av berättelserna får en betydande roll, men man bör även vara medveten om att forskarens förståelse påverkar tolkningen och analysen av materialet. Varje berättelse ska därför inte ses som en absolut sanning, utan snarare som *vår unika* tolkning av intervjupersonernas berättelser. Tolkning i vetenskapliga sammanhang förknippas ofta med den hermeneutiska traditionen, vilken betyder just tolkningslära.

Vår tolkning av materialet tog form genom att jämföra intervjupersonernas berättelser med varandra, där gemensamma och viktiga roller och händelser upptäcktes. Dessa strukturerade vi upp i en kronologisk tidsföljd, som börjar vid intervjupersonernas ankomst till Sverige och slutar vid tiden då språkinträdelsen närmar sig sitt slut. De kronologiskt viktiga händelserna i berättelserna blev slutligen även analysens struktur för denna uppsats.

4.5 Kvalitetskriterier

Då termerna reliabilitet och validitet är associerade med replikerbarheten i ett resultat lämpar sig inte dessa för vår studie, utan snarare för kvantitativ forskning. Termernas användbarhet inom kvalitativ forskning har kritiserats inom olika forskningsområden, menar Bryman (2011). Då denna studie är av kvalitativ art är det därför passande med en annorlunda begreppsapparat vilken stödjer idén om att vetenskap inte kan avspegla en absolut sanning.

Verkligheten är istället av föränderlig karaktär och konstrueras aktivt under forskningsprocessen (Alvesson & Sköldberg, 2017).

4.5.1 Frågan om verklighetens föränderlighet

En nödvändig insikt är att verkligheten är både tids- och kontextbunden (Alvesson & Sköldberg, 2017). De uppfattningar som förmedlas i form av berättelser skulle förmodligen skilja sig om intervjupersonerna fick möjligheten att berätta dem vid ett tidigare tillfälle, exempelvis då de anlände till Sverige, eller innan de började på programmet språkintroduktion. På samma sätt, om de hade blivit intervjuade vid ett senare skede skulle utvecklade språkfärdigheter leda till en högre grad av självkänsla hos intervjupersonerna, vilket kan påverka hur deras subjektiva verklighet framställs. Vidare kan information förmedlad via media och aktörer som lärare, samt individer inom olika gemenskaper skapa föreställningar hos intervjupersonerna som utvecklas över tid. Vad de uppfattar som sant är därmed ingenting konstant, vilket har en direkt inverkan på kvaliteten i denna studie. Även vi som forskare bidrar till konstruerandet av verkligheten, inte bara genom språkhantering, utan även genom de föreställningar och tidigare kunskaper som existerar under forskningsprocessen. Genom att medvetandegöra detta kan vi som forskare söka säkerställa kvaliteten i studien och sträva efter ett objektiva förhållningssätt vid framställningen av våra slutsatser.

En ytterligare relevant aspekt är hur språkfärdigheter och ålder kan påverka hur berättelserna framställs, samt vilken information som tilldelas av intervjupersonerna. Då vi som forskare är både äldre, samt har goda färdigheter i det svenska språket så finns risken att denna form av maktrelation resulterar i att intervjupersonens självkänsla och bekvämlighet påverkas under intervjusituationen. Då vi båda närvarar under samtliga intervjutillfällen finns även risken att intervjupersonen kan känna sig mer obekväma, vilket påverkar studiens kvalitet.

4.5.2 Studiens tillförlitlighet

Begreppen tillförlitlighet syftar till hur vi som forskare har etablerat trovärdighet i texten och i forskningens tillvägagångssätt. Dessa grundar sig i verk av Guba och Lincoln, men återges

av Bryman (2011) i en redogörelse för vilka delkriterier som hör till respektive begrepp. Vi har anpassat oss efter de delkriterier som är relevanta för vår studie genom kvalitativa strategier. Ett sådant syftar till studiens *trovärdighet*, vilket motsvarar intern validitet och innebär att forskningsprocessen har skett i enlighet med regler som kan främja arbetets grad av transparens. För att kunna producera en trovärdig studie har ett stort fokus placerats på att skapa fullständiga och uttömmande redogörelser inom samtliga avsnitt. Samtidigt kan vår möjlighet att producera en trovärdig studie diskuteras gällande valet av intervjupersoner till undersökningen. Då läraren valde ut elever som önskade delta kan vi inte garantera att detta gjordes utan grund i vissa önskvärda egenskaper. Om läraren valde att tillfråga elever med goda betyg och språkfärdigheter så kommer denna studies resultat att påverkas därefter. Denna önskan att förmedla en särskild bild skulle även kunna sträcka sig till intervjupersonerna själva, då genom att framställa berättelserna på ett sätt som ligger i deras intresse, vilket därmed påverkar trovärdigheten. Att exempelvis framställa sig själv som positiv till Sverige och villig att ingå i den svenska gemenskapen skulle då kunna grunda sig i en önskan om att människor ska få en bättre bild av dem.

Gällande studiens tillförlitlighet är det även relevant att reflektera över hur vi tolkar samtliga berättelser. Bryman (2011) hävdar att samhällsvetenskaplig forskning inte är förenlig med fullständig objektivitet, vilket för denna studie innebär att det inte finns en *rätt* tolkning av det intervjupersonerna förmedlar, men samtidigt kan den vara mer kreativ och nyskapande än tidigare tolkningar i vetenskapliga skrifter. Denna tolkning kan variera genom påverkande faktorer som exempelvis vår grad av förförståelse kring det undersökta ämnet. Detta kan innebära att vi har vissa förväntningar inför intervjutillfällena eller att särskild information söks under intervjuernas gång. Tidigare kunskap kan därmed begränsa oss som forskare genom att minska och specificera våra synsätt under forskningsprocessen.

4.6 Metodreflektion

Valet av intervju som datainsamlingsmetod baseras på uppsatsens narrativa struktur, då kvalitativ intervju är mest lämplig för att undersöka subjektiva synvinklar samt skapa mening ur erfarenheter och upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014). Att använda exempelvis enkät,

som kategoriserar in svaren i förutbestämda former, blir därmed inte gynnsamt för denna studie. Komplexa fenomen som identitet och personliga berättelser förutsätter således en kvalitativ intervju som metod.

Faktumet att intervjuerna spelades in auditivt kan påverka intervjupersonernas bekvämlighet samt hur och vad de väljer att berätta, vilket i sin tur påverkar materialet och analysen av uppsatsen. Vi anser däremot att risken att inspelningen ska ha påverkat intervjupersonerna märkbart är låg, då samtliga gav sitt samtycke till att spelas in och blev informerade om att inspelningen inte kommer göras tillgänglig för obehöriga. De verkade heller inte berörda av situationen. Fördelarna med ett inspelat material, som mer precisa analyser, anser vi därför övervägande. Ytterligare orsak som kan ha påverkat intervjupersonernas bekvämlighet är den två mot en situation som uppstod då vi var två stycken som intervjuade en individ. Även här anser vi att fördelarna överväger nackdelarna, eftersom två intervjupersoner kompletterar varandra bättre med följdfrågor och uppfattningar av berättelserna. För att kompensera undvek vi känsliga frågor, vilket ökar intervjupersonens trygghet och välbehag.

Vidare går även att reflektera över valet av urvalsmetod. Den gymnasieskola som valdes ut skiljer sig säkert på ett flertal sätt jämfört med övriga skolor, och valet av skola kan därmed påverkat intervjupersonernas erfarenheter och berättelser. Även intervjupersonerna i sig genererar varierande material och påverkar därmed analysens helhet, att en intervjuperson valde att ställa in sitt deltagande är ett exempel på detta då vi inte vet hur dennes berättelse hade påverkat studien. Vidare påverkar det faktum att intervjupersonerna gick steg tre och fyra på språkintrödnings berättelsernas innehåll och utformning. Det är möjligt att elever på tidigare steg, eller senare, har en annan uppfattning om skolan, samhället och sig själva. Individer påverkas hela tiden av nya erfarenheter i livet, vilket återspeglas i deras berättelser. Valet att få kontakt med intervjupersonerna via en gatekeeper (i detta fall deras lärare) kan också ha påverkat, då lärarna medvetet kan ha valt ut önskvärda elever för studien.

Slutligen, eftersom analysmetoden baseras på forskarnas tolkning av intervjupersonernas berättelser, bör det uppmärksammas att ett genomförande av andra forskare skulle generera en delvis annorlunda analys eftersom att tolkningar skiljer sig åt mellan individer. Studiens utfall och analys påverkas även av forskarens förförståelse.

4.7 Etiska överväganden

De etiska aspekterna som denna studie utgår från är Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Principerna består av fyra allmänna huvudkrav - *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* - vilka syftar till att skydda den deltagande individen och vägleda forskaren under studiens process (Vetenskapsrådet, u.å.).

4.7.1 Fyra allmänna huvudkrav

Att denna uppsats syftar till att studera elever på språkintröduktion på gymnasiet är i grunden ett etiskt beslut som fattades i planeringsfasen. Eleverna på programmet är nämligen mellan 16-19 år gamla, och samtliga fem intervjupersoner i denna uppsats är över 18 år. Att de är myndiga innebär att de kan fatta egna beslut om deltagande samt ha förståelse för dess innebörd. Innan intervjuerna fick eleverna läsa ett informationsbrev (se Bilaga 2), vilket i enlighet med informationskravet, redogjorde för studiens syfte samt villkor för deltagande såsom frivilligt deltagande och rätten att avbryta undersökningen. Informationsbrevet beskrev vidare hur intervjuerna kommer utformas, uppskattad intervjutid, plats för genomförande, anonymisering, konfidentialitet och rätten att inte behöva besvara intervjufrågor om hen inte vill. Gällande anonymisering och konfidentialitetskravet har elevernas och skolans namn ersatts av fiktiva namn, och elevernas uppgifter samt insamlat material har förvarats på låsta datorer utom räckhåll från obehöriga. Vid intervjutillfällena informerades eleverna återigen om deras rättigheter utifrån Vetenskapsrådets principer, där det även förklarades att det insamlade datamaterialet enbart kommer användas i forskningsändamålet, vilket är i enlighet med nyttjandekravet. Informationen förmedlades muntligt på enkel svenska, för att säkerställa att eleverna förstått deras rättigheter. Ett muntligt samtycke till deltagande och inspelning av intervjun insamlades innan intervjun påbörjades.

Slutligen bör den maktrelationen som upprätthålls mellan forskare och intervjuperson uppmärksammas. I denna undersökning blir maktrelationen särskilt påtaglig då vi som

intervjuare är svenskfödda, och intervjupersonerna utgör en minoritet i landet och dessutom ett forskningsobjekt. För att minska maktrelationerna erbjuds intervjupersonerna att träda fram som aktiva aktörer med egen röst. Genom att lyssna till *deras* berättelser, snarare än att redogöra *om* dem, konstrueras de som aktörer istället för forskningsobjekt. I och med intervjuernas narrativa struktur möjliggjordes det även för intervjupersonerna att själva anpassa intervjuens flöde och innehåll utifrån deras språkliga färdigheter och vilja att berätta.

5 Analys

Följande avsnitt är strukturerad efter ett övergripande narrativ som inleder med tiden då de nyanlända eleverna kom till Sverige och avslutar med tidpunkten då de lämnar språkintröduktion, då eleverna tar nästa steg mot målet om att integreras i det svenska samhället. Berättelserna visar på intervjupersonernas förväntningar, besvikelser, ambivalenta läsningar och slutligen lösningar. Genom citat från intervjupersonerna, samt våra tolkningar om hur dessa framställs, analyserar vi följande frågeställningar under nio delavsnitt:

- *Hur framställs elevernas relation till språkintröduktion i deras berättelser?*
- *Hur framträder elevernas identiteter i berättelserna?*
- *Vilken funktion har språk och gemenskap i elevernas berättelser?*

5.1 Hoppfullhet och motgångar i det nya landet Sverige

Intervjupersonerna till denna studie lämnade sina hemland och kom till Sverige för två till fyra år sedan. De har olika bakgrunder och erfarenheter av skolgång, då vissa har studerat i hemlandet medan andra enbart har arbetat. Av deras berättelser framträder däremot en gemensam upplevelse av hur det var att komma till Sverige och språkintröduktion. Samtliga intervjupersoner beskriver tiden som svår, främst på grund av språkbarriärer som förhindrar dem att förstå och ta kontakt med människor i deras närhet. I ett övergripande narrativ om vägen till att integreras i Sverige kan denna tidpunkt symbolisera en kamp där eleverna tvingas att börja om i livet, vilket tydliggörs genom intervjupersonen Adrian.

Ja, jag tror så. Man föddes igen... mm. När man kommer, när man måste ställa sig... samma som ett barn. Som först man måste lära sig språket och sen man tar nästa steg och... ja. Jag tycker så. [...] Jag hoppas att ingen upplever... ja... att man blir tvingar... att flytta bara från sitt hemland... till nytt land. (Adrian)

Adrians beskrivning av att födas igen framställs som en smärtsam upplevelse, där han liknar sig själv med ett barn. Utifrån Johansson (2005) kan detta tolkas som en konflikt vilken utspelade sig inom Adrian själv - en inre kamp. Hans narrativa identitet kan tolkas som föränderlig, likt ett barn som tillägnar sig nya egenskaper, vilket kan kopplas till Ricoeurs (1988) beskrivning av *ipse* - den föränderliga identiteten.

I samtliga berättelser framställs även en viss ensamhet och känsla av förvirring, då bristande språkfärdigheter innebar att det var svårt att etablera gemenskaper under denna tidsperiod. Detta innebar att intervjupersonerna hamnade i en levnadssituation som präglades av en ovilja att söka sig utanför hemmet. Månaderna innan Silas började på skolan skildras som en utdragen och ensam period. Han bodde hos en familj, men spenderade dagarna mestadels hemma utan särskilt mycket att göra.

Från början så bodde hos en familj och jag hade ingen skola ungefär sju månader, så jag var hemma hela tiden. Jag bara satt hemma och läste böcker och tittade på tv, och gjorde inte särskilt mycket. (Silas)

Den levnadssituation som Silas beskriver kan framstå som ett fall av lättja, men den kan även vara ett uttryck för att världen utanför hemmet inte är mottaglig för honom i nuläget. Att därmed isolera sig kan skapa en ökad trygghet i en annars osäker tillvaro. Samtidigt menar Silas att det fanns positiva känslor vid sidan av svårigheterna, vilka kan kopplas till den en betydande händelse i narrativet som innebar löften om en ökad trygghet i en ny kontext. Löften om säkerhet och positiva attityder från svenska medborgare är någonting som intervjupersonerna minns från sin första tid i Sverige.

Från början det var jättebra intryck för att.. eh.. överallt alla pratade om att nu du ska ha det jättebra och du ska känna dig trygg och det är slut på alla dina problem. Pratade med polisen, dom var jätte.. eh.. snälla. [...] Från början det kändes superbra, för att då jag kände att det är äntligen jag bor någonstans som jag är trygg. (Silas)

Det nya livet i Sverige skapade därmed förväntningar om att problem från förr inte längre ska närvara - tidigare komplikationer i narrativet. Denna tidsperiod associerar Silas med en känsla av lättnad, eftersom han äntligen kunde känna sig trygg. Även Elvins förväntningar på den nya tillvaron framställs som positiva:

Först jag tänkte det är jättekul att gå på skolan, för att vad är skolan för något som alla brukade gå, nu jag ska gå. När jag tänkte åtta timmar då blir lite, blir lite svårt. Sen när jag började skolan, det var kul att vara på skolan och vara som vanliga ungdomar och så. Lära mig mycket saker och lära mig hur jag ska skriva och det finns en plats som alla är unga, det var kul att vara här. [...] Alltså jag tänkte det är kul att vara som vanliga, man får gå på skolan och jag kan vara elev. (Elvin)

I citatet framträder förväntningar, vilka grundas i uppfattningen om att alla ungdomar går i skolan - det är någonting vanligt och en möjlighet till att umgås med likasinnade. Elvins skolgång framställs därmed som ett normaliserande för honom, där förväntningen av att få vara en vanlig ungdom kan uppfyllas. Denna känsla av frihet och trygghet skulle snart ersättas av andra känslor, som uppkom när hans språkfärdigheter förbättrades. I hans berättelse innebar detta en insikt som möjliggjordes genom det svenska språket.

Från början, känslan var bra. Men när jag lärde mig lite språk och sen när jag lärde mig att höra vad dom andra säger och sen.. det känns lite dåligt. Att dom andra tyckte inte så bra om oss. Och dom ser på oss som blattarna, invandrare eller ensamkommande barn. När dom ser på oss, dom ser på oss som kanske underlägsna. Eller dom tror att alla är dåliga och kriminella, dom är missbrukade alla. Varje dag som jag lärde mig mer och mer svenska, och lärde mig mer känna svenskarna och samhället. Och från början känslan var på toppen, och minskade inom de fyra åren. (Elvin)

I Elvins berättelse skildras hur tidigare förväntningar övergår till en känsla av besvikelse. Utifrån Johansson (2005) kan detta tolkas som en antagonism, vilken grundar sig i hur han tolkar en fientlig blick från det svenska samhället. Genom att lära sig språket skapades insikten om svenskarnas exkluderande inställning till de nyanlända eleverna, vilket i deras narrativ utgör ett motstånd - en komplikation.

I det övergripande narrativet framkommer alltså en bild av att tvingas börja om från början i livet, likt ett barn, med svårigheter och motgångar. Samtidigt verkar hoppfullhet, löften om

framgång, men även besvikelse och främlingskap närvara för de nyanlända. Den första tiden i Sverige kan därmed tolkas som en tid präglad av både hopp och besvikelse.

5.2 Att inte kunna nå nästa nivå i skolan

Rotlösheten i vardagen får en vändpunkt när intervjupersonerna påbörjar skolan, men där framställs ytterligare besvikelser i elevernas berättelser. Flera intervjupersoner berättar om de första åren på språkintröduktion, då på en tidigare skola, där det var begränsad tillgång på ämnen och lektioner.

Det var bara två timmar per dag. Det var inte så långt, vi har bara svenska... jag hade bara svenska. [...] Eh, det var bra, men.. vi hade bara en lektion lite... bara svenska. Inget lektioner, inte vanliga lektioner. [...] Jag brydde mig inte så mycket i lektionerna. Jag tog inte seriösa. Eh, ja... Men när jag kom till den här skolan, Fluxgymnasiet, förstod jag att eh... plugga lite hårdare. (Adrian)

Det som framträder här är en berättelse om att eleverna under denna tidsperiod inte hade tillgång till "vanliga lektioner" på skolan. Citatet visar på en föreställning om vad "vanligt" innebar, samt att detta inte fanns tillgängligt för honom på hans tidigare skola. I hans narrativ innebar övergången till Fluxgymnasiet en betydande händelse, men också en utmaning, då han istället tvingades plugga mer. Adrian beskriver att under sin första tid på språkintröduktion ökade antalet lektioner och ämnen i takt med att eleverna tog sig vidare i programmet, men han hade gärna fått denna möjlighet tidigare. Att läsa flera ämnen samtidigt menar han är önskvärt, eftersom ordförrådet förbättras snabbare och skolan kan klaras av bättre. Han presenterar här sin narrativa identitet som föränderlig, där han uppfattar sig själv som mottaglig för nya kunskaper. Detta kan därmed förstås utifrån Ricoeurs (1988) definition av *ipse*, alltså en rörlig identitet. Även Silas beskriver en liknande situation på en tidigare skola:

Vi fastnade bara på alfabetet och såhär smågrejer som vi redan kunde. Och dom (lärarna) sa att vi inte kunde göra någonting åt det, då vi pratade att då kan vi byta skola så att vi både kan läsa flera ämnen och komma längre i svenskan... så det var därför vi bytte skolan. (Silas)

Här framställs elevernas narrativa identitet som rotlös, vilken befinner sig i ett sökande från skola till skola. Den bristande tillgången till ämnen innebar för Silas en skolgång som präglades av onödig repetition, hinder och oföränderlig skolgång, trots en önskan om att ta sig vidare och utvecklas snabbare. Detta kan tolkas symbolisera en komplikation i deras narrativ, vilket då stärktes genom att lärarna själva inte kunde påverka elevernas situation. Silas övergång till Fluxgymnasiet framställer han som positiv i sin berättelse:

Eh, när jag började skolan då kändes det lite mer... hur man kan säga... socialt liv och sånt, för att man skapar kompisar på skolan och sånt. Det blir lite större nätverk eftersom man har, eh, klasskamrater. Man blir kompis med dem, sen kompis till deras kompis som man träffar och blir... allt bättre. Det var, eh, lite tråkigt för att jag väntade så lång tid för att börja skolan här. Och när jag fick börja då, eh, det kändes jätteskönt. (Silas)

Citatet framställer Silas identitet som föränderlig. Han beskrev sig själv som ensam tidigare i berättelsen, men framställer sig nu som en social individ. En föreställning som framkommer är att det sätt som kontakter skapas på är gemensam för alla på språkintröduktion, vilket då sker genom interaktioner på skolan. Då han samtidigt framställer tiden han fick vänta på att få börja skolan som problematisk, så visar detta på hur vikten av gemenskap för eleverna på språkintröduktion framträder i deras berättelser.

5.3 Besvikelsen - utanförskapet i och utanför skolan

När eleverna lämnade de gamla skolorna bakom sig och påbörjade sin tid på Fluxgymnasiet började nya utmaningar att framträda i deras berättelser. För Elvin var det nervöst att börja språkintröduktion, eftersom han aldrig hade studerat tidigare.

Jag minns inte så mycket... första dagen... alltså jag var lite nervös, jag visste inte vart jag ska gå eller hur är det i skolan. När jag var i hemlandet jag hade inte skolan, så jag har jobbat hela tiden. Det är därför skolan har varit lite svårt för mig från början. (Elvin)

I berättelsen framställs Elvins narrativa identitet som osäker och främmande. Tidigare i hemlandet arbetade han enbart, vilket förklarar hans upplevelse av skolan som svår. I hans narrativ innebar detta en stor utmaning.

Elvins känsla av oro inför skolan framställs även i andra intervjupersoners berättelser, vilka redogör för en ovisshet och stress över att börja skolan, då de inte visste hur lärarna skulle behandla dem eller vad framtiden innebar. Ändå fanns en förståelse för de möjligheter som skulle bli tillgängliga genom att gå språkintröduktion i Sverige, då färdigheter i det svenska språket var något som de nu skulle lära sig under de kommande åren. Att börja på språkintröduktion kan tolkas som en betydande händelse vilken förändrade intervjupersonernas liv - en vändpunkt, enligt Riessmans (2008) definition. Samtliga berättelser behandlar vikten av svenska språkfärdigheter genom att beskriva det som en nödvändighet för nyanlända elever i Sverige. I deras berättelser innebär bristande språkfärdigheter en grad av utanförskap vilket tydliggörs vid beskrivningen av intervjupersonernas första tid i landet, men även vid redogörelser kring hur det var att börja studera på språkintröduktion.

Det var lite svårt... att man... få kontakt med folk. Jag kunde inte så mycket språket... det var väldigt mycket... svårt. (Meysam)

På grund av språkbarriären - en komplikation i elevernas berättelse - framställs den första tiden på skolan som svår. Intervjupersonernas beskrivningar framställer bristande språkfärdigheter som ett hot mot samhörighet, och utanförskapet upplevs närvara även där. I relation till detta framträder lärarna som en viktig roll i intervjupersonernas berättelser för att minska känslan av utanförskap:

Alla våra lärare är snälla och de försöker att hjälpa till oss. Även efter skoltid, ibland de ringer oss eller vi får ringa dem om vi behöver hjälp med något. Om vi ska fråga någonting så vi kan ha kontakt med dem även efter skoltid. [...] Eller till exempel, jag själv har kontakt med min lärare eftersom jag har mått dåligt lång tid, så jag pratar med henne för att avslappna lite. (Silas)

I berättelserna framställs lärarna som stöd vilka alltid finns tillgängliga för eleverna. Intervjupersonerna beskriver dem som "jättesnälla" och betonar deras bemötande egenskaper, snarare än deras pedagogiska förmåga i skolan. Detta tydliggör lärarnas betydande roller i det övergripande narrativet som ett medel för eleverna att hantera känslan av utanförskap. Utifrån Johansson (2005) kan lärarna förstås som aktörer i berättelsen vilka hjälper eleverna att hantera en existerande konflikt.

Samtliga intervjupersoner har en föreställning om att utanförskapet grundar sig i mer än enbart språket, vilket kan förstås som insikter i deras berättelser:

Och sen, när jag är på skolan, när du har kontakt med dom andra, inte bara SPRINT-elever, dom andra eleverna... dom är inte så trevliga, eller dom är lite oroliga. Jag vet inte varför, att dom tror att, om dom har kontakt med oss kanske det blir något dåligt. Kanske. (Elvin)

Intervjupersonerna framställer en bild av de svenska eleverna som osäkra, vilka betar sig fientligt med grund i en ovetskap om de konsekvenser som följer interaktionen med de nyanlända eleverna. I berättelsen framträder en misstänksamhet mot invandrare, vilket bygger upp ett främlingskap som försvårar etableringen av social gemenskap. Vidare framställs svenskarnas avståndstagande som svårt att förstå. I ett citat av en annan elev framställs svenskarna i berättelsen som rädda för de nyanlända eleverna, där en lösning skulle grunda sig i en samhällsförändring:

Ja, det är... fortfarande som... som... det är lite... eh, svenskarna är lite rädda från flyktingar, alltså. Kanske att... kanske alla flyktingar är inte dåliga... kanske bara en liten del av dom. Men, men... det tar tid... men... bättre att samhället kan... och allt som vi gör... kan påverka. (Meysam)

I berättelserna framträder utanförskapet i form av en avskildhet på språkintroduktion. De nyanlända eleverna har lektioner separat från de svenska eleverna, rasterna sker vid olika tidpunkter och eleverna kommer därför inte alltid i kontakt med varandra. Att upprätta kontakt med de svenska eleverna beskrivs som svårt, men samtidigt önskvärt inom samtliga berättelser. I ett övergripande narrativ blir detta en komplikation, eller hinder, vilket hämmar elevernas integration i det svenska samhället. Situationen blir påtaglig i Elvins berättelse om hemlandet, där han redan då hamnade i ett utanförskap på grund av sin tillhörighet, vilket visar på en bestående komplikation, även i en ny kontext.

Jag var papperslös när jag var i Iran, men jag föddes där. Men de sa att jag inte var en Iransk person, du är från Afghanistan. När jag gick till dom, dom sa "du är från Iran". Vi var mellan. Ingen ville ha oss. (Elvin)

Elvins berättelse framställer invandrare som en ständig “andre”, en individ som är mitt emellan två samhällen samt har svårt att finna tillhörighet och acceptans från omvärlden. Utanförskapet kan här tolkas som ett inneboende väsen, vilken är konstant närvarande oavsett kontext. Ricoeur (1988) beskriver detta som *idem* - en oföränderlig identitet, vilken i detta fall inte heller uppskattas av individen. Det är en ofrivillig identitet som han menar att andra tillskriver honom, inte en som han själv kan identifiera sig med.

Svårigheter med integrationen i samhället beror i detta narrativ på invånarens distansering mot främlingar, vilket förekommer i Iran såväl som i Sverige. En tolkning kan därmed vara att umgänge och kontakt med främlingar i landet utgör komplikationer i deras berättelser, eftersom avståndstagandet försvårar för de nyanlända att etablera sig i samhället. Trots att problematiken även existerar inom skolan, beskrivs den senare som en betydande roll i intervjupersonernas berättelser, eftersom språkinträdning uppfattas som positiv för integrering och socialisering.

Det känns lite som att dom skapar ett utanförskap. För att dom... till exempel, jag kan inte prata eller hitta kompisar på gatan, alla har sitt jobb eller dom ska till skolan och ingen har tid. Det är mest skolan som man kan hitta kamrater eller på jobbet. Så det är väldigt viktigt att det ska vara blandat, inte separat. Om det skulle vara blandat jag tror att det skulle hjälpa att till integrationen, till exempel. (Silas)

Detta framställer känslan av utanförskap som bestående även under språkinträdning. En tolkning är att eleverna upplever att skolan bidrar med språkliga färdigheter, men behöver hjälpa dem med att kunna finna svenska gemenskaper. Citatet ovan skildrar en föreställning om en annan verklighet, där gemenskaper kan etableras.

5.4 Önskan om svenska kontakter

I berättelserna framställs utanförskapet som en konsekvens av att de inte har möjlighet att skapa relationer till övriga elever på skolan.

Till exempel, jag tänker såhär.. i skolan vi måste ha, vad heter, vi måste träffa gymnasiet eleverna, eftersom dom kan hjälpa oss mycket. Dom kan hjälpa oss att prata svenska och kunna hur man umgås med svensk, dom kan

lära oss. Men om man bara, om man träffar inte med dom, hur man ska leva i Sverige? Eller hur man ska känna samhälle i Sverige? (Reza)

Denna önskan framställer de nyanlända som osjälvständiga personer och svenskarna som hjälpsamma, där eleverna är i behov av hjälp utifrån för att utveckla språket och sin kännedom om Sverige. Att nå integrationsmålet blir därmed en omöjlighet utan stöd från andra individer. Detta kan även uppfattas som en föreställning som delas mellan eleverna på språkintröduktion, där interaktionen med svenska elever symboliserar ett mål att sträva mot - en förhoppning om en vändpunkt i deras narrativ.

Ja, men det är därför det är... det är därför det tycker jag att det är bättre att man går i gymnasiet... och eh, pluggar med svenska elever... då kan jag prata mera svenska. (Adrian)

I deras berättelser har det svenska språket ett symboliskt värde, och att inte få möjligheten att använda det med elever vilka har svenska som förstaspråk framställs som en komplikation i elevernas narrativ. Därmed kan utanförskap enligt intervjupersonernas berättelser yttras på olika sätt. De talar om ett utanförskap vilket uppstår som nyanländ i Sverige, men även om ett bestående utanförskap som finns närvarande i skolan. Samtliga intervjupersoner framställer integreringen som ett måste för att känna sig som en del av det svenska samhället, men att de stöter på hinder som försvårar integreringen.

Det är fortfarande så att eh... här i skolan också att... araber sitter med araber och afghaner sitter med afghaner... och somalier sitter med... alltså, somalier sitter med araber och somalier för att dom pratar arabiska. [...] Jag tror att skolan kan göra nånting åt det, eller... att, eh, blanda... flyktingar mer med svenskarna och... det blir bättre, alltså. (Meysam)

I Meysams citat tydliggörs en föreställning om att det är skolan som bör lösa denna komplikation. Det framställer eleverna som passiva, vilka faller offer för en struktur de inte kan påverka. Deras narrativa identitet framställs här som maktlös att påverka sin situation.

Under tiden på språkintröduktion har intervjupersonerna även skapat föreställningar om varför de svenska eleverna själva inte har sökt etablera kontakt med de på språkintröduktion.

Jag tror att det är respekt... kan man säga. Eftersom, om jag känner inte dig, varför ska jag prata med dig? Så, dom tror såhär. Men, det är bättre om dom pratar med oss. Men dom tror inte det. Dom tror, alltså, att om dom pratar med oss... dom... dom är inte trevliga med oss, eftersom dom tycker inte, dom tycker att vi vill inte. Så vi också, vi tycker att om vi pratar med dom, eh... vi tycker att dom vill inte prata med oss, så det är lite konstigt. Eh... man måste förstå med varandra. Men dom har... dom har mycket respekt, så därför. (Reza)

Reza framställer situationen som grundad i värderingar och normer, där främlingar inte har någon egentlig anledning att söka kontakt med varandra. Citatet visar huvudsakligen på en förvirring, där vilja och ovilja att prata med varandra grundas i föreställningar om vad man *tror* att den andra föredrar. I Elvins berättelse framträder däremot en annorlunda bild till varför svenska elever inte söker kontakta dem.

Från början det var svårt... jag tänkte "vad är skillnaden?". Vi är också människor. Men efter ett tag jag förstår vad skillnaden är. Och då jag bestämde mig, jag ska inte bry mig. Och nu, det går bra för mig. Jag tänker inte på varför de pratar inte. Jag har min träning. [...] Boxningen för mig är allting. Det enda som jag kan göra. Boxning är min kompis. (Elvin)

Genom att vända sig till boxningen finner Elvin sin identitet och tillhörighet, vilket hjälper honom att hantera situationen i Sverige. Han uttrycker i sin berättelse en beslutsamhet om att lämna vägen mot integrering bakom sig, för att istället finna sig själv och sitt mål i sporten. Boxningen framställs som en symbol för en ensam kamp som aldrig tar slut, men där utanförskap inte längre spelar någon roll och där boxningen har blivit den alternativa vägen. Boxningen har en betydande roll i Elvins berättelse och kan kopplas till hur han väljer att definiera sig själv, vilket synliggör identiteten.

Ja boxningen betyder mycket för mig, det är min identitet. Det är då jag kan.. jag tror på mig. Att jag kan visa de svenska ungdomarna som jag gick samma år med, kanske om tio år, jag är inte den där ensamkommande barnet som jag var 2015. (Elvin)

Utöver att tydliggöra kopplingen mellan boxning och ett accepterande av det svenska samhället, visar detta på att sporten är en del av hur Elvin definierar sig själv och hur han har konstruerat sin identitet. I hans berättelse framträder boxningen som en väg för honom att slutligen kunna få ett erkännande av svenskarna i hans berättelse. Hans berättelse framställer

en önskan att, om tio år, kunna framställa en annan identitet - där han inte längre anses vara underlägsen.

Och det jag vet, att när jag får svensk mästare då jag kan bli... allt som jag vill. Jag har kompis som han är i landslaget nu, han är 60 kilo. Om ni googlar ni vet vem han är. [...] Han boxas i landslaget. Han boxas för Sverige, han har svensk kläder på sig hela tiden, men han är afghansk. Han var ensamkommande som mig, men nu han är en person som vanliga människor kan inte vara som honom. (Elvin)

I ovanstående citat finns en föreställning om vad det innebär att vara en svensk mästare i boxning. Hans narrativa identitet kan tolkas som oövervinnerlig och som någon utöver det vanliga. Vidare framställs Elvins kompis som en inspirationskälla och symboliserar en möjlighet att kunna representera Sverige genom sporten boxning. Genom att konstruera en identitet, vilken är i likhet med kompisens, blir allting möjligt. Kompisen blir därmed en representation av målet intervjupersonerna söker nå och visar på en föreställning om en möjlig vändpunkt i hans narrativ. För Elvin kan kompisens liknas med en betydande aktör i hans berättelse, vilket även ökade boxningens betydelse. Eftersom att Elvin varken kände tillhörighet i hemlandet eller då han kom till Sverige, beskriver han detta som ett sätt att inte bara bli erkänd av samhället, utan även att bli någon som "vanliga människor" inte kan vara. Utifrån Johansson (2005) kan detta tolkas som en yttre kamp vilken sker mellan Elvin - protagonisten - och den antagonism som framställs i form av det svenska samhällets fientlighet.

5.5 Elevernas föreställning om det svenska språkets betydelse

I samtliga berättelser framträder både hinder och hjälpmedel vad gäller det övergripande målet att integreras i Sverige. Under tiden på språkintröduktion har det svenska språket associerats med ökade möjligheter, vilket innebär att fenomen som hämmar elevernas användning av svenska framställs i en negativ bemärkelse.

För vi har många... eh, ja, samma land... och vi pratar mest modersmål... och jag tror att det är ett problem, ett stort problem... för att vi måste prata svenska här... men de undviker. (Adrian)

I Adrians citat framställs användningen av modersmålet som oförenlig med det svenska språket, där den förra utgör ett problem för eleverna på språkintröduktion. Här kopplas deras narrativa identitet med en ovilja att anpassa sig efter det nya språket. Samtliga intervjupersoner menar att elever på språkintröduktion *måste* prata svenska med varandra, även utanför lektionstid. Då möjligheten finns, menar de, väljer elever som delar samma modersmål att föredra det framför användningen av svenska, vilket beskrivs som “jättedåligt” av vissa intervjupersoner. En kontrasterande attityd blir tydlig då de beskriver hur lärarna hjälper eleverna med inläringen av svenska. Deras metod för att uppmuntra användningen av språket beskrivs i termer av tvång, där eleverna “tvingas” prata svenska med både lärare och klasskamrater.

Bara svenska är jättebra, tror jag. Och sen att... tvinga eleverna att bara prata svenska, det är ännu bättre. [...] Om du ska... låna en penna från din kompis... och läraren säger att du inte får säga den meningen på persiska, eller ditt modersmål, utan du måste bara säga det på svenska... om den personen blir tvingad, alltså. Eller, vi ska fråga läraren nånting... Du blir tvingad, jag tror det blir jättebra... Det hjälper, tror jag. (Meysam)

Trots ordets negativa konnotation framställer intervjupersonerna det tillsammans med en positiv attityd och beskriver lärarnas metod som “jättebra”. De har en föreställning om att detta kan hjälpa språkinläringen och främja en utveckling hos eleverna på språkintröduktion. Denna metod framträder därmed som ett hjälpmedel i berättelserna, vilket för intervjupersonerna ett steg närmare deras mål om att kunna integreras i det svenska samhället. Lärarna blir därmed en betydande roll i elevernas narrativ, och de framställs i denna situation som övervakare och upprätthållare av bestämda regler avseende hur eleverna ska förhålla sig till det svenska språket.

Intervjupersonerna har en föreställning om att det svenska språket symboliserar en “nyckel”, vilket åter tydliggör dess integrerande funktion i samhället.

Som vår lärare brukar säga att “språket är nyckel idag. Om ni ska gå i samhälle och... ni behöver den här nyckel”, och jag tror det är rätt, alltså. (Meysam)

Citatet framställer en insikt gällande språkets vikt i kombination med lärare som betydande roller och förmedlare av budskap, likt det som Meysam citerade. I berättelserna framträder lärarna som vägledare, vilka ger eleverna betydande insikter. I Meysams citat framställs lärarnas budskap som en sanning, vilken eleverna måste förhålla sig efter. Användningen av metaforen "nyckel" kan här tolkas som ett hjälpmedel för att eleverna ska förstå sig på verkligheten och hur de kan integreras i samhället genom det svenska språket.

5.6 Modersmålets lockelse

I kontrast till det svenska språket framställs modersmålet som något negativt, då det fyller funktionen av att vara en lockelse för eleverna på språkintröduktion. Modersmålet framträder i intervjupersonernas berättelser som hämmande vad gäller inläringen av det svenska språket. De beskriver detta som ett existerande problem på språkintröduktion och menar att många använder det när ingen lärare är närvarande, exempelvis under raster eller genom viskningar under lektionstid. Samtidigt kan modersmålet tolkas som ett sätt för eleverna att etablera kontaktnät med klasskamrater som talar samma språk. Det går alltså att uppfatta eleverna på språkintröduktion som ambivalenta till modersmålets användning, samt dess funktion på skolan.

Det är mest på rasten, eller när vi och klassen och läraren pratar om någonting och vi sitter längst bak, eller någonstans där läraren inte har koll på oss, och vi viskar på vårt modersmål. Och från början dom reagerade mycket, men det blev lite annorlunda. (Silas)

Detta framställer modersmålet som en otillåten praktik, likt en form av tabu inom specifika ramar och situationer på skolan. Den bild som Silas skapar av modersmålets användning kan förstås som spännande för eleverna på grund dess otillåtna karaktär. Modersmålets användning kan även förstås utifrån Adrian och Rezas berättelser. Adrian beskriver en elev som endast hade möjligheten att prata svenska med sina klasskamrater:

Jag har en tjejko... en tjej, klasskamrat... hon är från Turkiet och eh... ingen i vår klass... ingen är från Turkiet... men, hon utvecklas... eh, ja, i svenska. Ja, man ser... för att eh, hon pratar hela tiden svenska. (Adrian)

I likhet med Reza hade denna klasskamrat inte möjligheten att utöva sitt modersmål i klassen, vilket framställer svenskan som en nödvändighet för att kunna interagera med övriga elever. Detta, menar Reza, bidrog till att han idag kan betrakta sina svenska språkfärdigheter som goda, vilket tydliggör elevernas bild av att modersmålet kan fylla en hämmande funktion om det föredras framför det svenska språket. Detta blir även tydligt i Rezas berättelse, då han beskriver hur det var när en klasskamrat började på skolan, vilken delade samma modersmål.

Det påverkar mycket, eftersom det är... till exempel, den här kompis... om han inte var med mig, jag kunde bara prata svenska med dom andra. Men när han kom till min klass, jag började snacka mitt modersmål med honom, så det blir... det blir lite konstigt, eftersom jag pratar mitt modersmål istället för svenska. Så det blir... min tid blir... jag kastar min tid att prata svenska, så istället mitt modersmål bara. Det är mitt språk, mitt modersmål, jag kan inte glömma, så det är bättre om man pratar bara svenska i klassen. (Reza)

Detta framställer två olika typer av betydande roller, vilket påverkade Adrian och Reza under deras tid på språkintröduktion. Adrians tydliga minne av klasskamratens språkfärdigheter, samt valet att beskriva det som "utveckling", framställer klasskamraten som inspirerande genom hennes språkkunskaper. I Rezas berättelse framställs klasskamraten istället i samband med användningen av modersmålet, vilket därmed symboliserar någonting otillåtet och hämmande. Vidare beskriver han situationen som "konstig", vilket tyder på en osäkerhet kring hur han ska förhålla sig till språket. Trots att båda individerna i respektive berättelse fyller en betydande roll för intervjupersonen, framträder de ändå på ett kontrasterande sätt. I Adrians fall blir klasskamraten inspirerande genom användandet av svenska, medan i Rezas berättelse symboliserar individen modersmålet, vilket han associerar med bortkastad tid. Ändå kan båda rollerna tolkas som motiverande i elevernas narrativ.

Modersmålet kan vidare utgöra en privat kommunikationskanal och därmed bli mer personlig genom språklig exkludering. Detta framställs få negativa följder, vilket tydliggörs i en elevs direkta association mellan användningen av modersmål och mobbning på skolan som han beskriver som "jättevanlig".

Mobbning är jättevanligt, alltså. [...] Ja. Dom... men, eh... dom säger inte på svenska, alltså. Dom säger på modersmålet, som persiska, typ. Hela tiden, alltså. [...] Bästa sättet är att tvinga personerna att prata svenska...

och... och, eh... dom... tror inte att... dom skäms i att säga någonting dålig, alltså. Att läraren förstår. Dom säger någonting på persiska eller dari, på modersmål, så att läraren inte förstår. (Meysam)

I berättelsen skapas en bild av hur modersmålet kan användas emot eleverna själva, och blir en typ av motstånd snarare än trygghet. Det framställer modersmålet som någonting negativt, och det svenska språket som en lösning. Det finns här en föreställning om att exkluderandet av modersmålet skulle innebära att mobbningen på språkintröduktion avtar. I Meysams berättelse om mobbning tydliggörs dess hämmande funktion för konstruerandet av identiteten och språkinläringen:

Alltså, det är så att det sitter en grupp med dina polare, alltså då... om du pratar svenska, dom börjar direkt mobba, alltså. [...] "Vi alla pratar persiska, varför du pratar svenska?" Direkt, alltså. Det är så, så man... säger "okej, jag pratar inte." (Meysam)

I berättelsen framställs modersmålet som en lockelse, vilken attraherar eleverna på språkintröduktion. Vidare beskrivs det som en fångenskap, där konsekvensen av att försöka lämna modersmålet är att mobbas av gemenskapen. I kontrast till hur svenskan kan motverka mobbning, blir mobbningen i denna situation en direkt följd av användningen av det svenska språket. För en individ som önskar öva på sina svenska språkfärdigheter, framställs här övriga elever som ett hinder. I narrativet uppstår därmed motstånd i konstruerandet av identiteten, där individen hamnar mellan två olika identiteter baserade på etnicitet. Identiteten som svensk framställs i berättelserna som en sätt att möjliggöra sociala gemenskaper i samhället, medan identiteten som nyanländ innefattar ett utanförskap i den svenska kontexten. Utifrån Johansson (2005) kan en tolkning vara att de nyanlända eleverna som mobbar i detta fall utgör antagonister i Meysams berättelse, då de hämmar hans användning av det svenska språket och drar tillbaka honom till en identitet han vill lämna.

5.7 "Först jag måste plugga, sen jag måste jobba"

Tiden på språkintröduktion innebär att olika insikter skapas bland de nyanlända eleverna. En sådan insikt är att ett liv i Sverige inte är möjligt utan förmågan att prata det svenska språket.

Inlärnigen av svenska framställs som en nödvändighet vilket möjliggör ett liv bortom språkintröduktionen och vidare mot en önskan om att leva i Sverige.

Jag måste själv att börja plugga och kolla, ja, svenska filmer och... komma in i svenska samhället. Om jag kämpar inte kommer aldrig hända något. (Adrian)

Samtliga berättelser associerar tiden efter skolan med målet om att kunna integreras i det svenska samhället, då genom möjligheten att kunna etablera kontakt med svenska människor. En logisk härledning blir därmed att det existerar ett mål om att kunna bli självständig i en ny kontext, vilket i detta fall är Sverige. Gällande livet efter språkintröduktion framställs utbildning som viktigt i Adrians berättelse:

Utbildning för mig är jätteviktig... för man har en bevis... om man får den. Och... det är bra för oss... om man vill söka jobb. Det är jätteviktig. Annars man kan inte få något jobb... om man har inget bevis, inget papper, ingenting. [...] Jag måste gå den här vägen, annars jag kan inte... jag kan inte gå till Komvux. Och jag kan inte få något jobb... och jag kan inte tjäna pengar... och jag kan inte hitta en bostad för mig själv... ja, det är därför... tänker att det är jätteviktig... livsviktig... att man måste gå den här vägen. (Adrian)

Han skildrar verkligheten som kravfylld, och konsekvenserna av att inte ha en utbildning framställs som problematisk. Det kan tolkas som att Adrian har en föreställning om en verklighet där han vet vad han måste göra för att lyckas i livet, samt vad som är viktigt att fokusera på. I detta skede i hans berättelse utgörs den narrativa identiteten av en målmedveten och ansvarstagande individ, som i hög grad är en aktiv aktör med möjlighet att påverka sin tillhörighet. I berättelsen konstrueras en framtidsorienterad myt om språkintröduktion, där eleverna har en föreställning om att programmet lägger en grund för livet. Detta är något som även skildras i Rezas berättelse:

Vad är syftet, varför jag kom hit? Jag måste veta. Eftersom jag kom hit alltså, bättre livet. Om jag vill bättre livet, vad ska jag göra? Först jag måste plugga, sen jag måste börja jobba. Först, om man har plugga med skolan, man kan få bra, vad heter... arbetar, eller, jobbet. Så det är viktigt för mig nu. Som jag ser nu, jag måste plugga först. Sen det kommer jobb. Det blir, vad heter, bättre livet också, för framtiden. (Reza)

Ovanstående citat kan tolkas som att förhålla sig efter en logik vilken resulterar i målet om integration. Detta möjliggörs då genom att följa nödvändiga steg i en specifik ordning, vilka beskrivs som måsten i intervjupersonernas berättelser. Därmed återkommer aspekten av tvång, vilket samtidigt tydliggör frånvaron av upplevda alternativa lösningar. Den enda vägen in i det svenska samhället blir genom att dedikera sig till studier, tanken om ett framtida jobb, samt att lära sig det svenska språket. Likt risken att lämna språkintröduktion utan goda språkfärdigheter, framträder även de upplevda negativa följderna av att leva i Sverige utan en färdig utbildning. I Rezas berättelse fyller denna insikt en motiverande funktion.

Först att plugga, eftersom... du ska jobba nästa, men när du börjar jobba du kan inte tillbaka till skolan, så det är viktigt att man tänker från början. Det beror på från nu. Så... om man pluggar eller om man klarar med skolan också, man får bättre jobb. Jag tycker såhär. Men om man har inte utbildning, eller ingen språket, alltid... var ska man jobba? (Reza)

Berättelsen framställer en föreställning om hur ens handlingar och beslut idag påverkar det framtida livet. I intervjupersonernas berättelser skildras att tiden och studierna på språkintröduktion är viktiga för eleverna, då kraven för att kunna få ett liv efter skolan blir bundna till skolgångens tidsram.

5.8 Lösningen - för att bli svensk måste man lämna något bakom sig

I samtliga berättelser framträder en vilja att använda det svenska språket och lämna modersmålet bakom sig. Vidare tydliggörs en vilja - ett måste - att skaffa kompisar från Sverige framför de som har svenska som andraspråk. Utöver att framställas som en lösning på deras problem och ett sätt för dem att nå deras mål, visar det på en nödvändighet att konstruera en svensk identitet. För att integreras i det svenska samhället och kunna definiera sig som en av dess invånare finns krav som framträder inom samtliga berättelser. Dessa syftar till att lämna det som kan kopplas till deras tidigare identiteter bakom sig, då det försvårar anpassningen till den nya svenska kontexten. Exempel på detta är användningen av modersmålet, samt egenskaper vilket i Meysams fall innebar en beteendeförändring:

Ja... Jag kan säga att jag... nu är jag mycket lugnare än förut. Jag var jättebråkig och tjafsig, men inte nu, alltså. Men nu jag är lugn och... och... eh... sitter och diskuterar om saker, istället att tjafsa... eller... direkt bråka eller... nu, nej inte nu, alltså. Nu är lugn. [...] Jag tror att... samhället påverkar jättemycket, alltså... När du pratar med en svensk, han... eh, brukar inte... bråka med dig, eller säga nånting mot dig. Han försöker att, om det är problem, han försöker lösa problemet på en bra sätt... och, eh... dom är snälla och tror att... det... påverkade mig jättemycket. Och... mm. Ja. Förr var jag jätteuppkäftig och inte nu, alltså. (Meysam)

Detta utgör ett exempel på hur Meysams uppfattningar om samhällets normer och värderingar skapades, vilket påverkade både hans faktiska beteende, men även hur han idag uppfattar sig själv. I berättelsen framträder hans narrativa identitet som föränderlig, vilken kan tolkas som *ipse* (Ricoeur, 1988), som kunde bli förenlig med den nya kontexten genom en civilisationsprocess. Insikter om samhällets normer och värderingar kan därmed tolkas som främjande för integrationen, men i Meysams fall utgör förändringen även en vändpunkt i hans berättelse, då han lyckades anpassa sig genom att förändra sitt beteende och sin identitet. Utifrån Johansson (2005) kan detta även tolkas som resultatet av en inre kamp, där konflikten utspelade sig inom Meysam. En liknande föreställning om integrering framträder även i Rezas berättelse, vilken tydliggör hur en svensk gemenskap möjliggörs genom deltagande i aktiviteter.

Jag har... aktivitet också, utan skolan. Så jag kan träffa kompisar, så jag kan prata med dom svenska eller någonting, det kan hjälpa mig. Så... det är inte så svårt, men det är bara tänka. Man måste tänka, eftersom bara, om man har skolan bara, sen man går till... hem... vad ska man göra bara hemma? Man behöver nya saker. Man behöver träffa nån, nya personer, man kan veta hur... man kan, om man vill känna "hur ser ut Sveriges kultur", man måste träffa svensk, inte bara invandrar. Så jag går till aktivitet som... träna gym, sen jag träffar kompisar där. Jag pratar med dom och jag umgås med dom, jag fikar med dom... allt som jag kan göra det. (Reza)

I ovanstående citat framställs Rezas narrativa identitet som modig, då han vågar testa nya saker för att lösa en existerande komplikation. I narrativet framställs aktiviteter som ett medel för att uppträda mer svenskt och bli en del av den sociala gemenskapen i samhället.

5.9 Att lämna språkintröduktion innebär självständighet och sorg

Samtliga intervjupersoner framställer sin tid på språkintröduktion som bestående av betydande händelser som har ökat deras möjligheter att kunna integreras i samhället. Då steg tre och fyra på programmet innebär att tiden på språkintröduktion snart är förbi kan en tolkning vara att eleverna har gett skolan olika betydelser i sina narrativ. Hos Reza infinner sig en känsla om att kunna vara självständig och ta nästa steg mot ett uppsatt mål.

Det kan hjälpa mig att... eh, självständig, till exempel. Man behöver inte hjälp från dom andra om man självständig. Till exempel om man kunna svenska, mycket svenska, man kan göra själv allt. När man söka jobb eller när man träffar någon eller när man gör allt i Sverige, så om man kan prata svenska, man kan göra allt som möjligt, som svensk... man kan säga. (Reza)

Här skapas en bild av hur åren på språkintröduktion kommer bidra till en frihet i det svenska samhället. Att lämna språkintröduktion innebär således en stor händelse i det övergripande narrativet, men samtidigt framträder en viss ambivalens hos intervjupersonerna. Inläringen av det svenska språket framställs som någonting vilket skapar nya möjligheter för eleverna efter att de lämnar skolan, men samtidigt associerar de tiden på språkintröduktion med en gemenskap som kommer att gå förlorad.

Ja... jag kommer att sakna den. [...] För det känns sorg... för oss, särskilt invandrare... för att, eh... min glädje är att vara, att komma till den här skolan och träffa mina kompisar och lära oss... ah, allt folk som finns här. Ja... nära hem... ensam... känns inte så bra. (Adrian)

I citatet redogörs för en utsatthet som grundas i den narrativa identiteten att vara en invandrare. Adrians beskrivning framställer invandrare som särskilt påverkade av att behöva lämna skolan, vilket kan kopplas till den första delen av det övergripande narrativet, där det framkom att tiden innan språkintröduktion präglades av ensamhet. Det var först efter skolstarten som gemenskaper skapades med elever som hade liknande berättelser om deras resa till Sverige. För samtliga elever på språkintröduktion innebär programmet en vändpunkt i deras berättelser och gemenskapen symboliserar denna positiva händelse. En ytterligare tolkning är att tanken kring att inte längre gå språkintröduktion associeras med tiden då de först kom till Sverige, vilket intervjupersonerna kopplade med ensamhet och utanförskap.

Programmet kan förstås som en lycklig och kort tid - ett tillfälligt undantag från livets ensamhet. Att gå på språkintrödnktion har genom åren inneburit en trygghet och stabil grund, vilken nu riskerar att förändras. I kontrast till Adrian har Meysam en annan bild om att få lämna språkintrödnktion:

Superstrålande, alltså. Jag är jätteglad och... jag är lite trött på SPRINT här, och... jag tror att det är att alla känner så... känner sig så att... eh, ja, att tre år fortfarande... eh, är på SPRINT... och de känner sig lite... dåliga. När dom blir ut från SPRINT... och blir jätteglad... och jag är en av dom. Jag är jätteglad nu. [...] Jag skämmer med att berätta för... arbetskamrater att jag går på SPRINT, alltså. [...] Och... ibland när dom sitter och diskuterar hur man mådde, jag går inte, alltså. Jag säger "okej, jag kommer inte" eller, för att... dom brukar fråga att "vad gör du nu?" eller... "vilken skola...?"... så jag vill inte berätta, alltså. (Meysam)

Meysams ordval skildrar en lättnad över att gå vidare från språkintrödnktion, där alternativet att vara kvar på programmet förknippas med känslan av att känna sig "dålig". Det finns en association mellan programmet och en känsla av skam. Hans narrativa identitet beskrivs här som en oönskad identitet, vilken präglas av skam över att ha gått på språkintrödnktion i flera år. Citatet tyder på en föreställning om att vara någon annan - på en annan plats, vilket nu blir möjligt. Utifrån Riessman (2008) kan en tolkning vara att då han lämnar språkintrödnktion sker en vändpunkt i hans narrativ, då Meysams liv förändras och han kan lämna skammen bakom sig, samt konstruera en ny identitet som inte präglas av denna känsla.

6 Diskussion

I detta avsnitt kommer vår studies resultat att relateras till tidigare forskning och därmed tolkas utifrån det existerande forskningsområdet om nyanlända elever i skolan. Vidare kommer relationen mellan frågeställningarna att diskuteras, samt studiens bidrag och begränsningar. Avslutningsvis kommer vi att reflektera över framtida undersökningar inom detta forskningsområde, då med grund i denna studies slutsatser.

6.1 Modersmålet innebär konsekvenser för gemenskap och identitet

En tydlig relation som framträder i analysen är den som existerar mellan språket,

gemenskapen och skapandet av identiteter. I samtliga berättelser framkommer ett budskap bland eleverna att tillägnet av det svenska språket är direkt avgörande för den sociala gemenskapen i samhället, vilket går i linje med tidigare forskning (se Evans & Liu, 2018; Sharif, 2017; Bomström Aho, 2018). Utifrån vår studie tydliggörs hur modersmålet beskrivs i negativa termer i intervjupersonernas berättelser. Samtidigt som modersmålet framställs som ett sätt för eleverna att etablera gemenskaper baserade på etnicitet, betonade dem att modersmålet hämmar språkliga färdigheter i svenska och sociala gemenskaper. Den här föreställningen skiljer sig från intervjupersonerna i Hagströms (2018) studie, där inställningen till modersmålet framställdes som positivt, eftersom det bidrog till gemenskap och hemmastaddhet bland de nyanlända eleverna.

Modersmålet tydliggör relationen mellan språk, gemenskap och identiteter, då det grundar sig i en tidigare identitet från hemlandet. Genom Bomström Aho (2018) studie kan detta tolkas upprätthålla deras etniska identitet då modersmålet i dessa gemenskaper har ett värde för eleverna. Av intervjupersonerna i denna studie framställs detta fenomen som problematiskt, då det på språkintröduktion finns en gemensam föreställning om att användningen av svenska är nära relaterat med möjligheten att erhålla en svensk identitet. Ur ett narrativt perspektiv ser vi att i elevernas meningsskapande konstrueras modersmålet som ett hot mot en önskad gemenskap, vilket kan tolkas bidra med nya perspektiv till forskningsläget

6.2 Att bli påmind om sitt invandrarskap

I analysen framträder föreställningar om hur eleverna på språkintröduktion blir uppmärksammade om sin etnicitet i olika situationer. Att bli påmind om detta framställs av intervjupersonerna som en motgång - en negativ upplevelse, då det existerar en vilja att kunna integreras i det svenska samhället och beskriva sig själv som svensk. Detta kan tolkas ytterligare genom Cederbergs (2006) studie, där samtliga intervjupersoner betonade känslan av främlingskap, vilket stärktes genom bristande språkliga färdigheter och upplevelsen av att möta främmande normer i skolan. Det förekommer en språklig exkludering, vilket i Evans och Lius (2018) studie visade sig leda till en rädsla för att individer i den nya kontexten

talade illa om de nyanlända. Denna ovälkommande känsla påminner eleverna om att de inte är en del av den svenska gemenskapen, vilket utöver att skapa en logik om *vi* och *dem*, även påverkar hur de definierar sig själva. I analysen framställs eleverna ofta baserade på deras etniciteter samt i termer som flyktingar, blattar och ensamkommande, och berättelserna konstruerar den andres blick som misstänksam, rädd och förvirrad. Berättelsen konstruerar en antagonism i det svenska samhället som motverkar deras önskan att bli en del av dess gemenskap. Denna konflikt hanterar eleverna genom att antingen följa en normal väg eller en extraordinär sådan. Den förstnämnda framställs i berättelserna som att söka jobb efter språkintröduktion, medan den extraordinära syftade till en alternativ väg, präglad av en dröm att få mer än bara ett erkännande av det svenska folket. Ändå framträder det i analysen att även om en social gemenskap är möjlig kommer eleverna på språkintröduktion att definieras av sitt invandrarskap.

Utöver återkommande teman om ensamhet och utanförskap i berättelserna, så framställs det en osäkerhet över att berätta för andra att de går språkintröduktion, samt att använda det svenska språket inom specifika umgängeskretsar, då eleverna upplever att det får negativa följder i form av mobbning. I dessa fall blir de tvungna att hålla fast vid sin etniska identitet och inte svika gemenskapen genom att prata någonting annat än modersmålet. Samtidigt har eleverna en bild av att lärarna tvingar dem att använda svenska, vilket visar på att de tvingas mot två olika identiteter. Då det finns en gemensam önskan om att kunna integreras i Sverige och lära sig det svenska språket så kan de mobbande eleverna förstås som antagonisterna i elevernas berättelser. Utifrån Bunar (2010) och Runfors (2003) kan detta relateras till dubbla identiteter, där en aktiv flerspråkighet möjliggör en gränsöverskridande identitet och minska risken för ett dubbelt utanförskap. Av intervjupersonerna i denna studie framkom det att dubbla identiteter inte är eftersträvansvärt, istället finns en föreställning om det är det svenska språket som är nyckeln in i samhället. Det finns en gemensam uppfattning om att svenskan måste användas och gemenskaper med svenska invånare måste etableras. Denna nödvändighet kan kopplas till Bomström Aho (2018) och Sharif (2017), vilka båda redogör för nyanlända elevers uppfattning om det svenska språkets integrerande funktion i samhället.

Intervjupersonernas berättelser handlar om förväntningar och upplevelsen av bemötandet i Sverige. Berättelsen idealiserar möjligheten att komma till landet och lämna tidigare

komplikationer bakom sig. En central komplikation i berättelsen är upptäckten att deras tidigare identitet inte är förenlig med vad som önskas av det svenska folket. Denna upptäckt kopplas i berättelsen till teman som besvikelse, då det existerar en föreställning om att denna etniska identitet har svårt att anpassas, eller är välkommen i Sverige. Genom denna studies narrativa ansats har det framkommit att även om en social gemenskap är möjlig framställer eleverna sig själva som definierade av sitt invandrarskap.

6.3 En förekommande ambivalens bland eleverna

De nyanlända elevernas sätt att framställa språkintröduktion överensstämmer med hur den rådande diskursen i samhället talar om skola och utbildning. Genom en narrativ ansats har vi i denna studie synliggjort hur eleverna har anammat en hegemonisk berättelse om skolans institution, vilket har inneburit en känsla av besvikelse hos eleverna då de har mött motgångar under sin tid på språkintröduktion. Ändå framställer intervjupersonerna positiva aspekter vid sidan av svårigheterna. Genom vår rekonstruktion av talets delar till en större helhet, har det framkommit att sättet eleverna pratar om språkintröduktion tydliggör en ambivalens. Eleverna förmedlar ett budskap om hur skolan bidrar med ett socialt liv, hopp om framtiden och väsentliga kunskaper för det svenska samhället - vilket är i enlighet med tidigare forskning från Hagström (2018). Samtidigt konstrueras språkintröduktion som något som inte är en del av den "vanliga" gymnasieskolan då de separeras från övriga elever på skolan, och ett tema i det övergripande narrativet är drömmen om en annan form av språkintröduktion. Även denna skildring kan liknas vid tidigare forskning från Svensson & Eastmond (2013), Hagström (2018) och Terhart och von Dewitz (2018). Ambivalensen framträder även genom hur eleverna framställer modersmålet som både ett sätt för dem att etablera gemenskaper baserade på etnicitet, men också som en förbjuden lockelse vilken hämmar deras svenska språkfärdigheter.

Elevernas varierande framställningar av språkintröduktion visar således på en ambivalens kring hur eleverna uppfattar att språkintröduktion inverkar på deras liv. I berättelserna framställs alltså programmet som en betydande roll hos eleverna för deras integration och framtid, men som samtidigt motverkar just detta genom segregering och organisatoriska strukturer.

6.4 Reflektion över studiens bidrag och begränsningar

Syftet med studien var att utveckla kunskap om integrationsproblematiken för nyanlända ungdomar på språkintröduktion i Sverige. Vi utgick ifrån frågeställningar om hur eleverna framställer språkintröduktion, språk och gemenskap, samt hur deras identiteter framträder. Det övergripande narrativet präglades av elevernas förväntningar, besvikelser, ambivalenta läsningar och slutligen lösningar. Resultatet visade att elevernas modersmål huvudsakligen framställdes i negativa termer, då ett användande av modersmålet framför det svenska språket hämmar språkfärdigheter och skapar svårigheter att integreras i den sociala gemenskapen i samhället. Oavsett grad av social gemenskap, framkommer det i denna studie att elevernas identitet som invandrare blir bestående även efter språkintröduktion. Slutligen synliggjordes en ambivalent inställning kring hur eleverna framställer språk, skola och gemenskap, vilket illustrerar fenomenens mångsidiga inverkan på elevernas tillvaro.

Denna studie bidrar till det rådande forskningsfältet genom ett vidare perspektiv gällande nyanlända elevers uppfattningar avseende språkintröduktion på gymnasiet. Då tidigare forskning huvudsakligen fokuserat på *mottagandet* av nyanlända, är fältet i behov att utvecklas ytterligare. Denna studies huvudfokus avser därmed hur språkintröduktionens tillvaro påverkar identiteten, vilken blir synlig genom en narrativ analys. Detta är viktigt i den nuvarande samhällsdebatten i och med den ökade invandringen, och att utveckla förståelse för de nyanländas perspektiv kring identitet och skolgången blir därmed angelägen.

Vad gäller denna studies begränsningar menar vi att en kompletterande metod för insamling av empiri hade skapat utrymme för vidare tolkningar under analysen. Förslagsvis kunde vi förena studiens narrativa art med en observation av elevernas naturliga vardag, deras interaktioner på nätet, eller att alternativt låta dem föra dagbok. Genom dessa metoder skapas en djupare förståelse för kontexten, och ger en rikare del-helhets-analys. En ytterligare begränsning vilken vi identifierade var att inga fler intervjutillfällen ägde rum med deltagarna i studien. Att följa upp med ett andra intervjutillfälle hade möjliggjort en djupare förståelse av deras berättelser och tidigare yttranden, vilket hade kunnat öka studiens kvalitet.

6.5 Framtida studier inom detta forskningsområde

Vi har i denna studie framställt och tolkat de berättelser som existerar bland nyanlända elever på språkintröduktion i Sverige. Senare år har visat på nödvändigheten av studier inom detta område - särskilt av kvalitativ art, menar vi. Genom vår forskningsansats möjliggjorde vi för eleverna att dela med sig av sina egna berättelser, vilket har resulterat i ett djupgående material. Vi anser att en ökad kunskap inom ämnet är aktuellt i dagens samhälle, då med fokus på en djupare förståelse för vilka föreställningar nyanlända elever har om deras tillvaro. En variant av vår forskningsansats skulle kunna ske i form av att inkludera genusaspekter i tolkningsarbetet, då för att se hur uppfattningar mellan och om kön kan framträda genom överensstämmande eller olika föreställningar. Hur skulle elevernas berättelser bidra till konstruktioner av kön? Hur relaterar elevers olika uppfattningar till idéer om kön? Med grund i denna uppsats och dess deltagare, kan ytterligare förslag på framtida forskning vara utförandet av en longitudinell studie, där möjlighet ges till att följa intervjupersonernas konstruerande av identiteter och integration över tid. Ett sådant tillvägagångssätt kan bidra med fördjupad kunskap avseende hur intervjupersonernas narrativ förändras, vilket därmed kan bidra till nya insikter gällande elevernas mål om social gemenskap i det svenska samhället.

Källförteckning

- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion – vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (3. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Bomström Aho, E. (2018). *Språkintröduktion som mellanrum: Nyanlända gymnasieelevers erfarenheter av ett intröduktionsprogram*. Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Karlstad University Studies.
- Boréus, K. (2015). "Texter i vardag och samhälle". i Ahrne, G., & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder* (2. uppl. ed.). Malmö: Liber.
- BRIS. (2018). *Skolans roll för barn som flytt - platsen för inkludering, hälsa och lärande*. Rapport 2018:2. Hämtad 2019-05-26, från https://www.bris.se/globalassets/pdf/rapporter/bris_rapport_181012_web.pdf
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2., [rev.] uppl. ed.). Malmö: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. uppl. ed.). Stockholm: Liber.
- Bunar, N. (2010). Nyanlända och lärande - en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan, *Vetenskapsrådets rapportserie*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Cederberg, M. (2006). *Utifrån sett – inifrån upplevt: några unga kvinnor som kom till Sverige i tonåren och deras möte med den svenska skolan*. Malmö studies in educational sciences. Malmö: Malmö högskola.
- Dahlin-Ivanoff, S. (2015). "Fokusgruppdiskussioner". i Ahrne, G., & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder* (2. uppl. ed.). Malmö: Liber.
- Evans, M., & Liu, Y. (2018). The Unfamiliar and the Indeterminate: Language, Identity and Social Integration in the School Experience of Newly-Arrived Migrant Children in England, *Journal of Language, Identity & Education*, 17:3, 152-167, [DOI: 10.1080/15348458.2018.1433043](https://doi.org/10.1080/15348458.2018.1433043)
- Hagström, M. (2018). *Raka spår, sidospår, stopp: Vägen genom gymnasieskolans språkintröduktion som ung och ny i Sverige*. Linköping: Linköping University Electronic Press
- Hilt Torbjørnsen, Line. (2017). Education without a shared language: dynamics of inclusion

and exclusion in Norwegian introductory classes for newly arrived minority language students. *International Journal of Inclusive Education*. 21:6, 585-601.

[DOI:10.1080/13603116.2016.1223179](https://doi.org/10.1080/13603116.2016.1223179)

Hydén, L.-C. (1997). "De otaliga berättelserna". i Hydén, L.-C., & Hydén, M. *Att studera berättelser: Samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber

Integration. (2019). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2019-05-28, från

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/integration>

Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. Lund:

Studentlitteratur AB

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund:

Studentlitteratur AB

Otterup, T. (2005). "Jag känner mej begåvad bara": om flerspråkighet och

identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde. Göteborg:

Göteborgs Universitet

Ricoeur, P. (1981). *Hermeneutics & the Human Science*. Cambridge: Cambridge University Press

Ricoeur, P. (1988). *Time and narrative*. Chicago: Chicago University Press

Riessman, C. (1993). *Narrative analysis*. California: SAGE Publications, Inc

Riessman, C. (2008). "Analys av individuella berättelser". i Larsson, S., Sjöblom, Y., & Lilja,

J. *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Runfors, A. (2003). *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar: En studie av hur invandrarskap formas i skolan*. Stockholm: Prisma. Tillgänglig:

<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A186137&dswid=4308>

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Sharif, H. (2017). "Här i Sverige måste man gå i skolan för att få respekt" *Nyanlända*

ungdomar i den svenska gymnasieskolans introduktionsutbildning. Uppsala: Acta

Universitatis Upsaliensis

Skolinspektionen. (2017). *Språkin introduktion i gymnasieskolan*. Kvalitetsgranskning 2017.

Hämtad 2019-04-05, från

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2017/sprakintroduktion/sprakintroduktion-i-gymnasieskolan.pdf>

Skolverket. (2017). *Uppföljning av språkin introduktion: Beskrivande statistik på nationell nivå*

- och exempel på hur nyanlända elever kan ges möjlighet att använda sitt modersmål i undervisningen*. Rapport 454. Skolverket: Stockholm. Hämtad 2019-04-05, från https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3770.pdf?k=3770
- Skolverket. (2018). *Uppföljning av språkintröduktion: Beskrivande statistik på nationell nivå och nyanlända elevers övergångar till och från språkintröduktion*. Rapport 469. Skolverket: Stockholm. Hämtad 2019-04-02, från <https://goteborgsregionen.se/download/18.3bd427d21640be4a9e9b012a/1529388689889/Uppf%C3%B6ljning+av+spr%C3%A5kintroduktion+2018.pdf>
- Skowrinski, E. (2013). *Skola med fördröjning: nyanlända ungdomars sociala spelrum i "en skola för alla"*. Lund: Lunds Universitet
- Statistiska centralbyrån. (2019a). *Asylsökande i Sverige*. Hämtad 2019-04-03, från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige/>
- Statistiska centralbyrån. (2019b). *Invandring till Sverige*. Hämtad 2019-04-03, från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/>
- Svensson, M., & Eastmond, M. (2013). *Betwixt and Between: Hope and the meaning of school for asylum-seeking children in Sweden*. Göteborg: Nordic Journal of Migration Research. DOI:10.2478/njmr-2013-0007
- Terhart, H., & von Dewitz, N. (2018). Newly arrived migrant students in German schools: Exclusive and inclusive structures and practices. *European Educational Research Journal*. 17:2, 290-304. DOI:10.1177/1474904117722623
- Vetenskapsrådet. (u.å.). *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2019-04-16, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1 - Intervjuguide

Inledande ord innan intervjun påbörjas

Innan vi börjar, vill vi påminna dig (eleven) om vad denna studie handlar om, och dina rättigheter i studien.

Syftet med studien är att undersöka hur nyanlända elever inom språkintröduktion väljer att berätta om den svenska skolan. Vi vill få en bild av hur du själv uppfattar skolan, kamrater och dig själv som elev på språkintröduktion.

Du kan avbryta intervjun när som helst - utan att behöva förklara varför. Du behöver inte heller svara på frågor om du inte vill. Ditt och skolans namn kommer bytas ut mot andra namn. Detta betyder att det du berättar under intervjuerna inte kommer gå att koppla till dig personligen. Det du säger kommer att förvaras säkert så att ingen annan kan använda det, och materialet kommer även att tas bort efteråt. Det du berättar kommer bara användas i denna studie. Du får gärna ställa frågor till oss, eller be oss förklara något ännu mer.

Är det okej om vi spelar in intervjun? Det är för att vi (Sebastian och Louise) inte ska missa något som du berättar. Ingen utomstående kommer att lyssna på intervjuerna, och de kommer tas bort när uppsatsen är klar.

Vill du delta i denna studie?

Ta din tid under intervjun och tänk efter om du behöver.

Har du förstått? Känns detta okej? Har du några frågor innan vi börjar?

Intervjuguide

BAKGRUND

- Skulle du kunna berätta lite om vem du är?
- Namn, ålder, hemland?
- Hur länge har du varit i Sverige?
- Hur länge har du gått på språkintröduktion?
- Har du gått i skolan tidigare? Antingen i hemlandet eller här i Sverige?

SKOLA OCH UNDERVISNING

- Skulle du kunna berätta om när du kom till Sverige?
- Hur tycker du att livet förändrades när du började på språkintröduktion?
- Kan du berätta om din första dag här på skolan?

- Kan du berätta hur en typisk skoldag ser ut?
- Skulle du kunna berätta om hur era lektioner brukar se ut?
- Sen du kom till Sverige, kan du berätta om någon händelse *i skolan* som har betytt mycket för dig?
- Vad betyder det för dig att gå på språkintröduktion?

RELATIONER

- Skulle du kunna berätta om dina kompisar på skolan?
- Skulle du kunna berätta om dina lärare?

SPRÅK OCH STÖD

- Skulle du kunna berätta om hur det är att lära sig svenska i skolan?
- Skulle du kunna berätta om hur ditt modersmål används i skolan?

AVSLUTNING

- Har du någon sista fråga?
- Är det någon fråga du tycker vi borde ställt? Något du vill berätta mer om?
- Är det något du vill lägga till, ändra eller förklara mer tydligt?

UPPFÖLJNINGSPRÅGOR

- Hur menar du, kan du berätta mer/förklara tydligare?
- Vad hände sen?
- Kan du säga lite mer om det där?
- Vad gjorde du då?
- Hur reagerade du på X?
- Hur upplevde du X?
- Vilken effekt hade X på dig?
- Hur kände du då?
- Vad tänkte du då?

Bilaga 2 - Informationsbrev

Informationsbrev

Hej **namn!**

Vi är två studenter, Sebastian Larsen och Louise Linman, som denna termin jobbar med ett examensarbete i Pedagogik C här i Uppsala. Med detta informationsbrev bjudar vi in dig till att delta i detta arbete och ger här en närmare beskrivning av dess syfte, metod och allt som kan vara viktigt för dig att veta:

Vårt syfte

Det vi är intresserade av att undersöka är hur nyanlända elever inom språkintroduktion upplever övergången till den svenska skolan. Vi vill få en bild av hur de själva uppfattar skolan, kamrater och sig själva som elever genom deras egna ord. Vi ser den här frågan som viktig, särskilt på senare tid och anser att det behövs mer forskning inom detta område. Genom att lyssna till elevernas perspektiv om den svenska skolan kan vi utveckla nya insikter och utvecklingsmöjligheter. Därför menar vi att ert deltagande kan vara oerhört värdefullt för att utveckla kunskaper inom ämnet.

Intervjuer

Hur skulle då detta gå till? Vi skulle önska om tillåtelse att intervjua nyanlända elever inom språkintroduktion. Det vi vill få reda på är elevernas egna berättelser, utifrån deras subjektiva tankar och uppfattningar om övergången till den svenska skolan. Intervjuerna kommer därför att ha formen av ett öppet samtal, vilket innebär att eleverna ges möjlighet att berätta fritt om övergångsperioden i deras liv. Det kommer därför enbart förekomma några få öppna intervjufrågor, och fokus kommer ligga på elevens berättande om tankar, erfarenheter och upplevelser. Intervjuaren kommer inte att störa eleven under dennes berättelse, utan endast försöka lyssna. Om det är möjligt så kan vi tänka oss mellan 4-5 informanter totalt. Vi tänker oss att intervjuerna kommer att ta mellan 45-60 minuter, med fördel på er skola. För att vi ska få en så korrekt och rättvis uppfattning som möjligt så ber vi om tillåtelse att få spela in intervjuerna i ljudformat, då det alltid finns risk för missförstånd eller att vi missar viktig information vid anteckningar för hand. Detta är givetvis upp till dig som intervjuperson att besluta om, men viktigt att nämna är att all information och data kommer att raderas efter att det har använts i examensarbetet.

Era rättigheter som intervjupersoner

Vi utgår ifrån vetenskapsrådets etiska forskningsprinciper, vilket innebär att det är helt upp till eleven om denne vill delta eller inte. Vid deltagande så har eleven all rätt att avbryta en pågående intervju eller välja att inte svara på vissa frågor. Vidare kommer vi att följa anonymitets- samt konfidentialitetskravet, vilket innebär att alla skolor och informanter

kommer att ha andra namn i arbetet. Den information vi samlar in från intervjuerna kommer att användas för att skapa ett bra och rättvist arbete enbart i denna studie, samt förvaras oåtkomligt för obehöriga. Informationen kommer även raderas efter det att vi är klara. Innan varje intervju finns givetvis möjligheten att ställa frågor och få information om hur vi förhåller oss till informantens rättigheter. Slutligen, om du vill ta del av arbetet innan eller efter vår deadline så skickar vi givetvis ut en kopia. Det färdiga arbetet kommer att publiceras i DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet), där du kan läsa arbetet i sin helhet.

Datum

När skulle då dessa intervjuer äga rum? Vi tänkte föreslå vecka 15 (8-12 april), alternativt vecka 17 (23-26 april). Då vår deadline är den 28 maj så är vecka 15 att föredra för vår del, men om det verkligen inte passar så funkar givetvis vecka 17. Om ni skulle vilja att detta äger rum tidigare eller senare i april så kan ni givetvis höra av er!

Kontakt

Vi hoppas innerligt att ni vill ställa upp! Om det uppstår frågor, vilket är förstäeligt, hör gärna av dig! Vi nås genom nedanstående kontaktuppgifter.

Sebastian Larsen

Hotmail: Sebastian.A.Larsen@hotmail.com

Mobilnummer: 0739 95 93 45

Louise Linman

Hotmail: louise.linman@hotmail.com

Mobilnummer: 0723 53 09 11

Handledare:

Leo Berglund, Uppsala Universitet, institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.

Leo.berglund@edu.uu.se

Vänliga hälsningar,

Sebastian Larsen och Louise Linman